

OSREDNJA
KNIŽNICA
V CELJU

Hmeljar

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

Celje - skladišče
D-Per

NOVEMBER
1975

70/1975

OSREDNJA KNIŽNICA
CELJE
COBISS 0

GLASILO PODJETJA »HMEZAD« ŽALEC - LETO XXIX. - CENA 3 DIN - ŠTEVILKA 11

TEMELJNI VZVODI STABILIZACIJE

Letošnja pobuda ZIS za obrzdanje povečanja cen in za znižanje cen nekaterih proizvodov, predvsem tistih, ki so namenjeni za osnovne potrebe ljudi, je dala rezultate, ki vsekakor zaslužijo, da se politično podrobneje proučijo, saj so očitno omajali tudi najbolj okorele dvomljivce in ohrabрили resnične privrženca in udeležence v bitki za uresničevanje dolgoročnejšega programa gospodarske stabilizacije. To, da so bile cene delno vrnjene v dogovorjene in določene okvire in da je bil v marsičem nevtraliziran tisti, do nedavnega zastrašujoč močan pritisk za nove podražitve, je brez dvoma zanesljiv dokaz naših objektivnih in subjektivnih možnosti, da drugače, bolj organizirano ter ekonomsko in politično umneje usmerjamo gibanja v gospodarstvu in se uspešneje spoprijemamo s stihijskim vplivom vznemirjenega svetovnega tržišča, na katerem se neizogibno srečujemo z gospodarstvi različnih družbenih sistemov in z različnimi pojavi, težnjami in mahinacijami.

Ko so se organizirane politične in družbene sile bolj in odločneje angažirale pri zaustavitvi verižnega zviševanja cen, so bili hitro razrešeni prej zelo pogosti sporazumi in alarmantno postavljene zahteve po podražitvah. Za primer naj navedemo, da jih je bilo do avgusta na mesec povprečno po dvajset, v avgustu pa samo tri. Naš človek, ki se je navadil na to, da je »vsako jutro slišal za kakšno novo podražitev«, se je nenadoma znašel v položaju, ki nas sili k razmišljanju o nadaljnji upravičenosti njegovih dvomov. Obenem pa je soočen z novo nevarnostjo — da bo verjel v vsemoč administrativnega vmešavanja, v stabilizacijo, ki temelji predvsem in le na »trdnih« cenah, kot da so cene odvisne od volje in razpoloženja nekoga, ne pa od količine in vrednosti dobrin.

Na to, nekoliko novo in nič manjšo, pač pa pravzaprav mnogo večjo nevarnost za naše gospodarstvo in njegovo trdnost, je ne-

davno zelo prepričljivo opozorilo predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije. V sindikatih so samokritično sporočili skrb vzbujajoče številke o zmanjševanju povečanja proizvodnje in storilnosti. Zastavljanje teh dveh temeljnih vzvodov za stabilizacijo gospodarstva se je opazilo prav v času razmeroma uspešnega odpravljanja zviševanja cen. Pod vplivom nepreverjenih trditev svoje zasluge in življenjsko raven kaj radi primerjamo z zaslugi in življenjsko ravnijsko Evrope, vendar pa v glavnem ne delamo primerjav v storilnosti, kar bi nam prav gotovo koristilo. Sindikalni aktivisti so napovedali in začeli politično bitko za večjo storilnost ter sporočili podatke, po katerih v povečanju industrijske proizvodnje v nekaterih drugih državah odpade na povečanje storilnosti 76 odstotkov, pri nas pa je v prvem polletju tega leta dosegel ta delež komaj 32 odstotkov. V osmih mesecih se je industrijska proizvodnja povečala za 6,2 odstotka, storilnost v industriji za odstotek, število zaposlenih za 5,4 odstotka, kar je najboljša ilustracija ekstenzivnosti gospodarjenja. Kar čudno je, da to še ni v središču političnih obravnav v organizacijah Zveze komunistov, kolektivnih in organih samoupravljanja.

Če bodo člani ZK v organizacijah združenega dela upoštevali pobude in merila, ki jih to pot znova poudarja predsedstvo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, bo to vsekakor velik prispevek k stabilizaciji. Če pa bo v delitvi zasluga odpadlo na formalne kvalifikacije, delovno dobo, mesto in funkcijo še naprej 70 odstotkov, potem lahko le težko računamo na hitrejše povečanje storilnosti in stabilizacijo gospodarstva.

To so povsem enostavna in vidna razmerja, do katerih se morajo organizacije in člani ZK v vsaki temeljni organizaciji združenega dela in v družbenopolitični skupnosti čimprej in čimbolj jasno opredeliti.

(PO »KOMUNISTU«)

30 LET HMEJARJA

Prvega januarja 1976 poteče 30 let od kar je prvič v svobodni domovini pod okriljem HMEZADA izšel prvi Hmeljar. Ob tej lepi obletnici želimo izdati Hmeljarja v širšem obsegu in mu dati slavnostni pomen. Zato vabimo prav vse bralce, predvsem pa tiste, ki so s Hmeljarjem sodelovali že od vsega začetka, da nam pišejo o takratnem delu, uspehih in težavah v hmeljarstvu. Strokovnjaki, mlajši gospodarji, bralke in mladinci pa nam naj opišejo svoje delo v hmelju, pri preusmerjanju kmetij, selekciji, raznih organizacijah, razvoju vasi, o lastnih težavah in uspehih. Zelo dobrodošla so leposlovna dela in pesmi iz življenja savinskega hmeljarja.

Pišite nam in pošljite svoje prispevke in fotografije najkasneje do 10. decembra 1975.

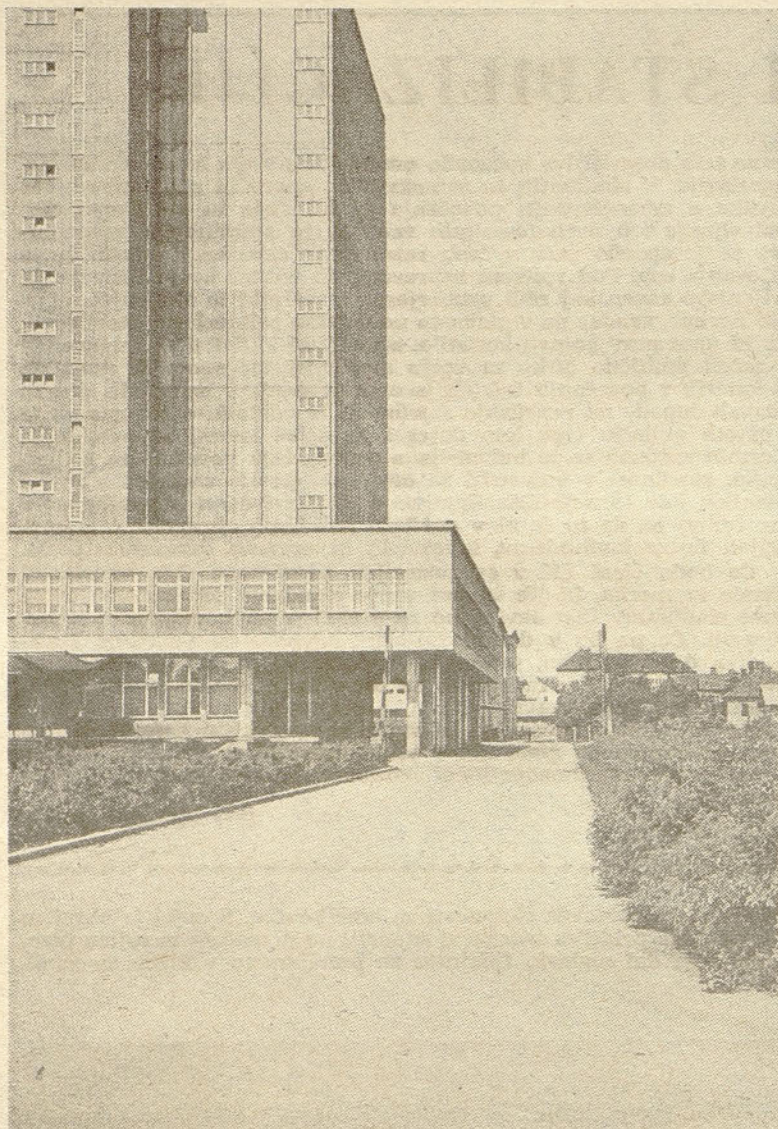
Uredništvo

Pred dnevi je imel v Zalcu sejo izvršni odbor poslovne skupnosti za hmeljarstvo. Sprejel je obračun za hmelj letnika 1974, razpravljal o letošnjem pridelku hmelja, o situaciji na domačem in tujem trgu, razpravljal o pravilniku o kvaliteti hmelja in dal soglasje Inštitutu za hmeljarstvo v Zalcu za razširitev dejavnosti na pivovarništvo

POLOŽAJ NA

V začetku sezone je potrebno s kupci urediti vse potrebno glede dispozicij, pakiranja in odpreme novega pridelka. V razgovorih s kupci pa smo načeli vprašanje delnega zmanjšanja dobav, ker je že postalo jasno, da bo naš pridelek po kvaliteti in količini slabši (planirana proizvodnja 3.400 ton, prva cenitev 3.050 ton, druga cenitev 2.900 ton).

Hmezad je oživel, dovoz hmelja je v polnem teku

Položaj na trgu je postal zaradi velikih viškov nemškega hmelja zelo labilen. Zaradi stagniranja proizvodnje piva in rekordnega pridelka hmelja v letu 1973 so Nemci le s težavo prodali tržne viške. To prodajo je spremljal stalen padec cen. Povprečne cene za nekontrahiran hmelj so se gibale v Hallertauu med DM 200 in DM 250 za stot (50 kg).

Hmelj v predzaključkih — kljub depresiji na trgu za proste viške, so proizvajalci kontrahirali velike količine letnikov 1976 do 1980. Cene so odvisne od sorte in letnika ter se gibljejo med DM 250 (Brewers, Gold 1976) in DM 400 (aromatični hmelj iz Hallertaua 1979/80). V zadnjem času pa so cene pri vseh sortah padle za 20 do 30 mark.

Površine, pridelki in cenitev v ZR Nemčiji:

	Površina 74 v ha	Pridelek 74 ton	Površina 75 v ha	Cenitev 75 ton
Hallertauer	16.775	28.157	16.911	25.750
Spalt	1.125	1.627	1.089	1.725
Tettmang	1.395	2.067	1.351	1.875
Hersbruck	363	630	336	575
Jura	481	1.007	491	900
Ostali	35	53	33	39
Skupaj ZRN	20.174	33.541	20.211	30.914

Hektarski pridelek:

1974 — 1665 kg
1975 — 1530 kg

V letu 1973 so v ZR Nemčiji pridelali na 20.039 hektarjih 38.478 ton hmelja.

V zadnjem času se je močno spremenila struktura sort in je v Hallertauu avtohtona sorta Hallertauer Mittelfrüh udeležen še z okrog 50 odstotki v celotni površini, kar je razvidno iz naslednje razpredelnice:

Sorta	Stari nasadi ha	Novi nasadi ha	Skupaj ha	Razmerje v %	
				1975	1974
Hallertauer	4.279	50	4.329	26	32
Hersbrucker	2.296	195	2.491	15	14
Hüller	1.136	257	1.393	8	6
Northern					
Brewer	5.645	325	5.970	35	33
Brewers Gold	2.253	80	2.333	14	14
Ostale sorte	258	137	395	2	1
Skupaj	15.867	1.044	16.911		

Obe sorti North. Brewer in Brewers Gold zavzemata že polovico površin v Hallertauu. Količinsko pa je to razmerje še močnejše poudarjeno, ker so hektarski pridelki pri obeh sortah večji kot pri ostalih sortah.

V zadnjih letih so iz sredstev EGS subvencionirali proizvajalce v Nemčiji, Franciji in Belgiji. To je bilo seveda zgrešeno. Namesto, da bi proizvodnjo spravili v razumen okvir, so s subvencijami stimulirali presežke, kar je imelo za posledico stalen padec cen. Tudi za letošnji pridelek so nemški proizvajalci predložili EGS, da subvencionira hmeljarje s 16 milijoni mark. Zaradi takšne politike Nemci svoje proizvodnje, ki leži iznad realnih potreb, niso znižali.

SVETOVNA PROIZVODNJA, POVRŠINE IN CENITEV (1. 9. 1975) PRIDELKA 1975

Odločilna je za svetovni trg proizvodnja hmelja v ZR Nemčiji in ZDA. V Ameriki pričakujejo približno isti pridelek kot v letu 1974, v Nemčiji pa je cenitev za okrog 2.500 ton nižja. Vendar pa menijo, da bo odstotek smol v letošnjem nemškem hmelju višji, kar bo precej izravnalo količinski izpad. V ZDA bodo odobrili za prodajo 100 odstotno kvoto. Svetovni pridelek pa bo približno enak kot lani. Pri cenitvi 113.100 ton bo pridelek manjši samo za 1,4%. Na ta način bo na trg prišel zopet precejšen presežek hmelja. Zaradi tega postaja prilagoditev svetovne proizvodnje hmelja stvarnim potrebam, upoštevajoč bilanco alfa kislin vedno bolj pereča.

Po oceni trgovine je bilo 436.000 kg alfa kislin, kar predstavlja 7% vseh potreb (poraba 9 do 10 g alfa kislin na 100 litrov piva). Zaloge so se povečale posebno zaradi rekordnega pridelka 1973, ko so se viški povzpeli na 969.000 kg alfa kislin ali za 15%.

Pri predvidenem dvigu svetovne proizvodnje piva za okrog 3%, na 796 milijonov hektolitrov, bi moral biti break-evenpoint za stabilen razvoj tržnih cen pri količini 102.500 ton hmelja. Da bi dosegli izravnavo med ponudbo in povpraševanjem, bi morala biti svetovna proizvodnja hmelja 1975 preko 10% manjša kot v letu 1974. Ta izračun je izdelan na podlagi 6% vsebine alfa kislin v hmelju in doziranju 9 g alfa kislin na hektoliter piva.

RAZVOJ NA TRGU. Po rekordnem pridelku v letu 1973 je bil tudi pridelek v letu 1974 razmeroma visok in samo za 3,6% manjši kot v predhodnem letu. Zaradi velikih zalog so pivovarne kupovale tržne viške v omejenem obsegu. Začetna zadržanost hmeljarjev je povzročila začasno stabilizacijo na trgu. Konec oktobra 1974 pa je postal trg labilen in so se proizvajalci rešili viškov samo po nizkih cenah.

V septembru 1974 je bilo povpraševanje osredotočeno na hmelje z bogato vsebino smol, manj pa na aromatične hmelje. V začetku so dobili proizvajalci 200 DM za 50 kg za Hallertauer, Northern Brewer in Brewers Gold-Hopfen. Zaradi njihove zadržanosti so se cene dvignile sredi oktobra na 250–260 DM. Nato pa so stalno padale. Ostanke so spomladi 1975 prodajali po 100 DM in 150 DM. Podoben razvoj je bil zapažen tudi na drugih inozemskih trgih.

Takšno stanje pa je vplivalo tudi na prodajo hmelja v predzaključkih. Proizvajalci še bolj pa pivovarne zmanjšujejo prodajo oziroma nakup v dolgoletnih predzaključkih. Od nemškega pridelka 1975 je do sedaj prodano okrog 22.500 ton.

V predprodaji so pričele cene padati v oktobru 1974 in sicer za zaključke od letnika 1977 naprej. Tako so padle pri aromatičnem hmelju od 400 DM na 350 DM, za N. Brewer od 350 DM na 300 DM in za Brewers Gold od 300 DM na 250 DM.

HMELJARSKEM TRGU

	Hektarji		Ton		+/-	
	1974	1975	1974	1975	ton	%
Aroma	8.688	8.210	11.407,4	11.750,0	+ 342,6	+ 3,0
N. Brewer	5.782	6.364	11.650,0	9.000,0	- 2.650,0	- 22,8
Brewers Gold	2.305	2.332	5.100,0	5.000,0	- 100,0	- 2,0
Halleratu Total	16.775	16.906	28.157,4	25.750,0	- 2.407,4	- 8,6
Tettngang	1.395	1.351	2.067,5	1.875,0	- 192,5	- 9,3
Spalt	1.125	1.090	1.626,8	1.725,0	+ 98,3	+ 6,0
Hersbruck	362	337	629,8	575,0	- 54,8	- 8,7
Jura	481	491	1.007,1	950,0	- 57,1	- 5,7
Ostali	35	33	52,6	39,0	- 13,6	- 25,9
Skupaj Nemčija	20.173	20.208	33.541,2	30.941,0	- 2.627,2	- 7,8

	Hektarji		Tone		+/-	
	1974	1975	1974	1975	ton	%
Nemčija skupaj	20.173	20.208	33.541,2	30.941,0	- 2.627,2	- 7,8
Anglija	6.567	6.435	10.202,9	9.250	- 052,9	- 9,3
ČSSR	9.268	9.646	7.558,7	10.500	+ 2.941,3	+ 38,9
SZ	12.700	12.700	12.500	12.500	-	-
Slovenija	2.547	2.366	3.060,2	2.900	- 160,2	- 4,5
Bačka	1.438	1.533	2.309	1.800	- 509	- 9,1
Jugoslavija skupaj	3.985	3.899	5.369,2	5.050	- 319,2	- 5,9
Poljska	2.539	2.536	2.550	2.500	- 50	- 2,0
DDR	2.100	2.200	2.284,5	2.750	+ 465,5	+ 20,4
Španija	1.790	1.810	2.658,7	2.250	- 408,7	- 15,4
Francija	1.235	1.110	2.037	1.900	- 137	- 6,7
Belgija	1.220	1.130	2.246,5	1.850	- 396,5	- 17,7
Bolgarija	1.220	1.200	650	725	+ 75	+ 11,5
Romunija	800	800	550	550	-	-
Madžarska	380	426	300	300	-	-
Ostala Evropa	700	700	750	750	-	-
Evropa skupaj	64.677	64.800	83.198,7	81.489	- 1.709,7	- 1,8
ZDA	13.199	13.163	25.845,1	25.900	+ 54,9	+ 0,2
Kanada	360	360	362,7	400	+ 37,3	+ 10,3
Argentina	260	360	260	300	+ 40	+ 15,4
Japonska	1.500	1.422	1.970	2.250	+ 280	+ 14,2
Avstralija	1.080	1.101	2.874	2.188,5	- 685,5	- 23,9
Nova Zelandija	219	210	465	500	+ 35	+ 7,5
Ostali	900	900	230	250	+ 20	+ 8,7
SKUPAJ	82.195	82.316	115.205,5	113.277,5	- 1.928	- 1,5

Povzetek:

A — Svetovna proizvodnja piva:

1973 — 742 milijonov hl
1974 — 773 milijonov hl + 4,2%

B — Površine pod hmeljem:

1973 — 81.350 ha
1974 — 82.195 ha + 1,0%
1975 — 82.316 ha + 0,4%

C — Svetovna proizvodnja hmelja:

1973 — 119.520,1 ton
1974 — 115.205,5 ton - 3,6%
1975 — 113.577,5 ton - 1,4%

D — Svetovna ponudba alfa kislin:

1973 — 7.439.057 kg
1974 — 7.006.277 kg - 5,8%

E — Svetovne potrebe po alfa kislini:

1973 — 6.470.240 kg
1974 — 6.570.500 kg + 1,5%

F — Presežek alfa kislin:

1973 — 969.000 kg
1974 — 436.000 kg

DOLGOROČNI TRENDI PROIZVODNJE HMELJA IN PIVA

PIVO — Proizvodnja piva je do leta 1974 naraščala okrog 4—5% letno v Evropi. V ZDA je bil prirastek kljub recesiji 5,2%. Hitro pa narašča proizvodnja v vzhodnoevropskih deželah in deželah Afrike in Južne Amerike. Zaradi splošne gospodarske recesije moramo računati, da bo v letu 1975 svetovna proizvodnja piva narasla za 2—3%.

HMELJ — Največje povečanje svetovnih kmetijskih površin je zapaženo v letih 1970—1973. Letno so proizvajalci povečali površine za okrog 5% (največ v ZR Nemčiji). V letu 1974 pa so bile površine povečane samo za 1%. V tem obdobju je naraščala proizvodnja

piva v povprečju 5,2% letno, površine pod hmeljem pa 4,4%. Pri tem pa moramo upoštevati dejstvo, da sadijo vedno več rastlin z visokim odstotkom smol. V prihodnjih letih ne pričakujemo pomembnejšega povečanja površin. Ne glede na vremenske pogoje pa sedanje površine z uporabo ustrezne agrotehnike jamčijo za proizvodnjo 110.000 ton hmelja.

CENE

1. Predzaključki — Veliki pridelki hmelja v zadnjih letih so relativno malo vplivali na cene v predzaključkih za poznejše letnike. Po drugi strani pa se stalno zmanjšujejo kontrahirane količine.

2. Prosti trg. Zaradi velikih zalog v pivovarnah so dnevne cene stalno padale in pri letniku 1974 dosegle najnižjo raven. Predvsem velja to za aromatične hmelje.

3. Preskrba s hmeljem — Iz podatkov pivovarn je razvidno, da je v svetovnem povprečju doziranje 8,5 g alfa kisline na hektoliter piva. Pri proizvodnji 773 milijonov hl piva v letu 1974, je po gornji kalkulaciji nastal višek ca. 436.000 kg alfa kisline. To ustreza 7.200 tonam hmelja, če računamo s povprečjem 6,08% alfa v hmelju.

Če upoštevamo, da porabijo 80% hmelja iz tekočega letnika za proizvodnjo piva v naslednjem letu in s predpostavko, da bo proizvodnja piva rasla za 3%, bi v letu 1975 proizvedli 796 milijonov hl. Za to proizvodnjo pa potrebujemo 102.500 ton hmelja (upoštevajoč zaloge).

4. Poraba predelanega hmelja. Iz svetovne proizvodnje 115.205 ton letnik 1974 so predelali v granulato oziroma brikete 17.750 ton hmelja in v ekstrakt 25.750 ton. To pomeni, da so predelali 38% letnika 1974.

ZAKLJUČEK

V začetku osemdesetih let se bo letni dvig proizvodnje piva verjetno gibal med 3 in 4%.

Povprečna poraba hmelja in v manjšem obsegu alfa kislin po hektolitrju piva bo v zvezi s prikazanimi tendencami ta v prihodnjih letih še padala. Vzroki za to so:

1. povečana poraba in ponudba hmelja bogatega na smolah,
2. rastoča poraba predelanega hmelja,
3. tehnološke izboljšave v pivovarnah,
4. splošna tendenca k milejšim sortam piva.

Vlado Birsa

Za dan
 republike
 29. november
 čestita vsem
 bralcem

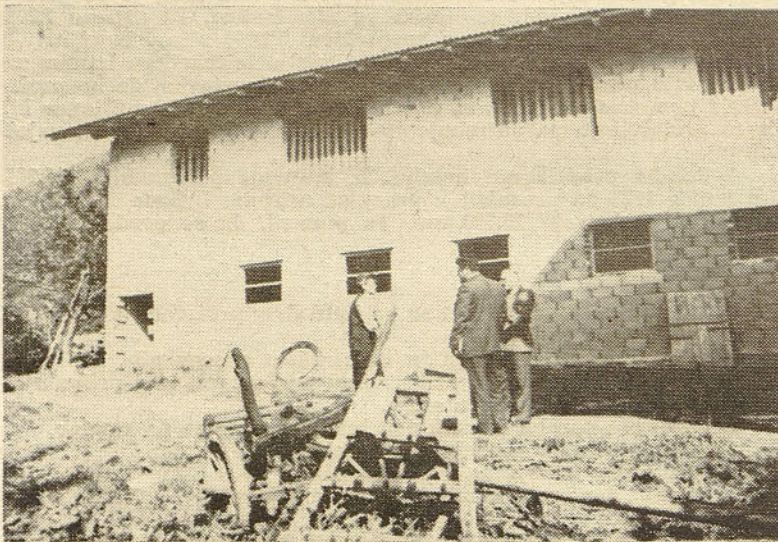
Hmezad
 ŽALEC

HRANILNICA IN POSOJILNICA VČERAJ – DANES

Ob svetovnem dnevu varčevanja 31. oktobru je prav, da se tudi v našem glasilu Hmeljar spomnimo pomembnosti varčevanja, tako za vsakega posameznika, kot za celotno družbo.

Varčevanje, ki je bilo za človeka že od njegovega nastanka življenjska nuja in se je v preteklosti razvijalo od blagovnega do denarnega varčevanja v raznih oblikah, neorganizirano, po sposobnosti posameznikov in izključno v osebnem namene, je kmalu dobilo širši družbeni pomen.

Ustanavljati so se začele male hranilnice in posojilnice z namenom, da shranjujejo vloge varčevalcev in vloženi denar posojujejo proslcem za posojilo. V tem razvojnem obdobju se je varčevanje odražalo v skrbi vlagatelja za jutrišnji dan, za posojilojemalca pa kot velika pomoč v denarni stiski.

V Lokah nad Dobrno si je na zelo lepem mestu zgradil moderen hlev za krave in pitance z lastnimi sredstvi in sredstvi naše hranilnice in posojilnice naš kooperant Franc Pogladič

V tem obdobju razvoja je bilo delovanje hranilnic in posojilnic na našem področju vedno prisotno, saj ustanavljanje hranilnic in posojilnic sega v preteklo stoletje. Vse te hranilnice in posojilnice pa so poleg denarne pomembnosti do konca prve svetovne vojne bile tudi pobudnik narodnega prebujanja Slovencev.

Po osvoboditvi se je delovanje pred vojno obstoječih hranilnic in posojilnic obnovilo, se sporedno v integracijskih procesih v kmetijstvu razvilo v danes močno hranilno-kreditno službo podjetja HMEZAD. Hranilnica in posojilnica HMEZAD posluje danes na 30 izpostavah v vseh TOZD Hmezad. Na vseh izpostavah opravljajo hranilno-kreditne posle vključujoč izplačilo osebnih dohodkov delavcev podjetja prek hranilnih knjižic. V TOZD, ki imajo kooperacijsko proizvodnjo, na izpostavah prek hranilnih knjižic izplačujejo odkupljen hmelj, živino in delno tudi mleko.

Posebno močno vlogo pa je v zadnjem času imela hranilno-kreditna služba pri preusmeritvi kmetij, kjer je s krediti pomagala kmetom kooperantom pri novogradnjah in adaptacijah hlevov, nabavi mehanizacije in opreme. Do nedavnega je bila Hranilno kreditna služba HMEZAD edini kreditodajalec v te namene.

Tudi delavci podjetja HMEZAD dobijo kredite po splošnih pogojih o potrošniških posojilih.

Zaupanje v poslovanje hranilnice in posojilnice, ki ga imajo kmetje kooperantje in delavci podjetja, se odraža predvsem v tem, da ima hranilnica 9800 vlagateljev in 43.082.526,00 din hranilnih vlog. Izpostave hranilnice in posojilnice pa so odobrile kmetom kooperantom in delavcem HMEZADA 60.274.973,00 din posojil. Posojila kmetom-kooperantom so v tem podatku delno že obogatena s krediti banke.

S sporazumom slovenskih bank, Zveze hranilno-kreditnih služb in Kmetijske razvojne skupnosti se hranilno-kreditni službi kot nosilcu kredita kmetom-kooperantom povečuje delo in odgovornost. Sporazum zgoraj navedenih ustanov združuje sredstva za financiranje programiranih kmetij, ki se usmerjajo v večjo blagovno proizvodnjo v skladu z družbenim dogovorom o uresničevanju dolgoročnega programa razvoja kmetijstva v SRS za obdobje 1974–1980.

Na tej osnovi programa razvoja kmetijstva je dan naslednji prioriteten vrstni red v kooperacijski proizvodnji:

- proizvodnja mleka in govejega mesa na lastni krmni osnovi;
- proizvodnja krme, koruze in krompirja;

- pridelovanje hmelja, grozdja in sadja;
- proizvodnja prašičjega mesa;
- proizvodnja perutninskega mesa in jajc.

Za predvideno tržno proizvodnjo dobijo kmetje-kooperantje kredit od 45 % do 55 % investicijske vrednosti, oziroma od pomembnosti proizvodnje in področja prebivališča proizvajalca, za novogradnjo in adaptacijo hlevov za plemensko živino, nabavo mehanizacije in naprav, potrebnih za rentabilnejšo proizvodnjo.

Prednost imajo naložbe vsaj treh kmetov v okviru proizvodne skupnosti v skupne hleve, skupne nasade, strojne skupnosti in melioracijske skupnosti.

Za investicijske naložbe za leto 1975 so pristojne službe v TOZD Kooperacija Žalec, Kmetijstvo Šmarje, Kmetijstvo Ilirska Bistrica in Kmetijstvo Radlje, izdelale preusmeritvene programe za svoje kmete-kooperante in jih predložile kot kreditne zahteve Hranilno-kreditni službi, kot sledi:

TOZD KMETIJSTVO ŠMARJE

Novogradnja 5 hlevov za mlado živino predrač. vred.	2,866.690 din
Adaptacija 5 hlevov za mlado živino predrač. vred.	2,323.654 din
Novogradnja 5 hlevov za brojlerje	2,752.390 din
Mehanizacija za 6 kmetij	1,146.000 din
3 strojne skupnosti za silažno koruzo	920.000 din
Obnova vinograda 22,95 ha	3,487.711 din
Obnova ribezovih nasadov 18,30 ha	1,007.870 din
Novogradnja hlevov na 38 kmetijah (potres)	21,228.543 din
Adaptacija hlevov na 14 kmetijah (potres)	6,626.820 din
Novogradnja 3 hlevov za bekone (potres)	1,032.344 din

Skupaj 43,392.022 din

Viri financiranja

Kredit banke	19,946.509 din
Kredit HKS	4,597.405 din
Kredit KRS	3,982.472 din

Skupaj zaprosenih kreditov za Šmarje 28,526.387 din

Udeležba kreditojemalcev — kmetov 14,765.635 din

TOZD KOOPERACIJA ŽALEC

Preusmeritev 37 kmetij predračunske vrednosti	12,452.129 din
— perutninarstvo	2,223.380 din
— plemenska živina	548.000 din
— hlevi za krave in mlado živino	6,145.599 din
— kmetijska mehanizacija	1,960.500 din
3 strojne skupnosti za obiranje hmelja	1,574.650 din

Viri financiranja

Kredit banke	4,097.324 din
Kredit KRS	1,134.041 din
Udeležba HKS	1,477.360 din

Skupaj zaprosenih kreditov za Kooperacijo Žalec 6,708.725 din

Udeležba kreditojemalcev — kmetov 5,743.404 din

TOZD KMETIJSTVO RADLJE

Preusmeritev 7 kmetij predračunska vrednost	1,053.673 din
— hlevi za krave in mlado živino	748.273 din
— kmetijska mehanizacija	305.400 din

Viri financiranja

Kredit banke	390.916 din
Kredit KRS	120.635 din

Skupaj zaproseni kredit za Kmetijstvo Radlje 547.456 din

Udeležba kreditojemalcev kmetov 506.217 din

TOZD KMETIJSTVO ILIRSKA BISTRICA

Preusmeritev 21 kmetij v predračunski vrednosti	3,771.000 din
— hlevi za krave in mlado živino — plemenska živina	2,010.000 din
— kmetijski stroji	1,761.000 din

Viri financiranja

Kredit banke	1,282.500 din
Kredit KRS	439.850 din
Udeležba HKS	377.100 din

Skupaj zaproseni kredit za Kmetijstvo Ilir. Bistrica 2,099.450 din

Udeležba kreditojemalcev — kmetov 1,671.550 din

(Nadaljevanje na 7. strani)

STROKOVNI NASVETI ZA POGOVORI

Nov jug. standard za ocenjevanje govejega mesa

Prevzem in vrednotenje govedi bi naj postala enotna in maksimalno pravična — je bilo vodilo, da je bil ob koncu leta 1974 sprejet nov jugoslovanski standard, ki predpisuje način in postopek razvrščanja govejega mesa v razrede na liniji klanja takoj po zakolu. Standard bo uveden v praksi in njegova uporaba bo obvezna. Zato je prav, da se z njim seznanimo.

Goveje meso po tem standardu se smatra meso celega trupa ali klavnih polovic, dobljenih po primarni obdelavi telet, mladih in odraslih govedi. Primarno obdelano meso so klavne polovice po odstranitvi kože, glave, spodnjih delov nog (odrezanih v skočnem sklepu in prednjem kolenu) repa in vseh notranjih organov, razen ledvic in ledvičnega loja. Pod klavne polovice razumemo polovice, ki jih dobimo z vzdolžnim razsekom trupa po hrbtenici.

Mlada govedina oziroma junče meso po tem standardu je meso bikov, starih od 6 do 18 mesecev, oziroma dokler niso zamenjali več kot en par mlečnih zob ter od telic in kastratov, starih 6 do 30 mesecev. Zgornja meja fiziološke starosti živali se ugotavlja tudi na osnovi okoščevanja hrbtnih in prsnih vretenc na preseku polovic, kakor tudi po barvi in strukturi mišičnega ter mastnega tkiva. V to kategorijo sodijo tudi klavne polovice prvesnic, ki so bile kot telice intenzivno zrejene, zgodaj obrejene in zaklane v enem od štirih mesecev po telitvi.

Goveje meso se smatra meso starejših govedi. Od mlade govedine se razlikuje po temnejši rdeči barvi mesa in rumenkasti barvi loja ter večji stopnji okostelosti hrbtnih in prsnih vretenc.

Za posamezne kategorije je določena samo najnižja teža od najnižje in najvišje teže primarno obdelanih klavnih polovic istega trupa.

Mesnatost je najvažnejši kazalec kakovosti klavnih polovic, za katero je predvidenih pet kakovostnih razredov (A odlična mesnatost, AB prav dobra, B dobra, BC zadovoljiva in C slaba, glej sliko 1). Mesnatost se najbolje pozna po stegnih, ki morajo biti za najboljšo oceno močno zaobljena, obenem pa dovolj dolga; tudi plečka in hrbet morata biti polna in zaobljena.

Pokritost klavnih polovic z lojem in marmoriranost mesa se ocenjuje v tri razrede (A prav dobra, B srednja in C slaba, glej sliko 2). Najboljšo oceno za pokritost dobijo klavne polovice, ki so po vsej površini prekrite s tanko plastjo loja. Klavne polo-

vice za mlado govedino rdečo, pri govedini pa temnejšo rdečo. Tudi loj mora biti belkast do krem barve. Rumena barva loja p slabša oceno.

Strukturo in konsistenco mesa in loja ocenjujemo s tremi ocenami (A, B, C). Pod strukturo razumemo gradnjo mišic in je lahko fina ali groba, pod konsistenco pa sposobnost držanja oblike mišičnega in mastnega tkiva.

Tako barvo kot strukturo in konsistenco mesa je težko natančno oceniti takoj po klanju pri toplih polovicah, zato je dogovorjeno, da bosta ta dva kriterija manj odločilna kot drugi trije.

OCENJEVANJE TELEČJEGA MESA

Telečje meso se razporeja v štiri kakovostne razrede: v ekstra, v prvi in drugi razred ter meso izven razreda, ki predstavlja četrto kakovostno skupino.

Ekstra razred zahteva, da top- le klavne polovice tehtajo najmanj 40 kg in največ 125 kg; ocena mesnatosti mora biti A in pokritost z lojem B ali mesnatost ocenjena z A/B in pokritost z A. V obeh primerih morajo biti barva ter struktura in konsistenca mesa in loja ocenjene z A.

Za prvi razred se zahteva teža klavnih polovic v mejah 30 do 125 kg, mesnatost A/B in vse druge ocene B ali mesnatost B in vse druge ocene A.

V drugi razred spadajo klavne polovice s težo 25 do 125 kg, z mesnatostjo A/B in pokritostjo C ali mesnatostjo B in pokritostjo B ali mesnatostjo B/C in pokritostjo A. V vseh primerih morajo dobiti barva ter struktura in konsistenca vsaj oceno B.

Kadar telečje meso ne ustreza tem zahtevam, se ga oceni kot telečje meso izven razreda.

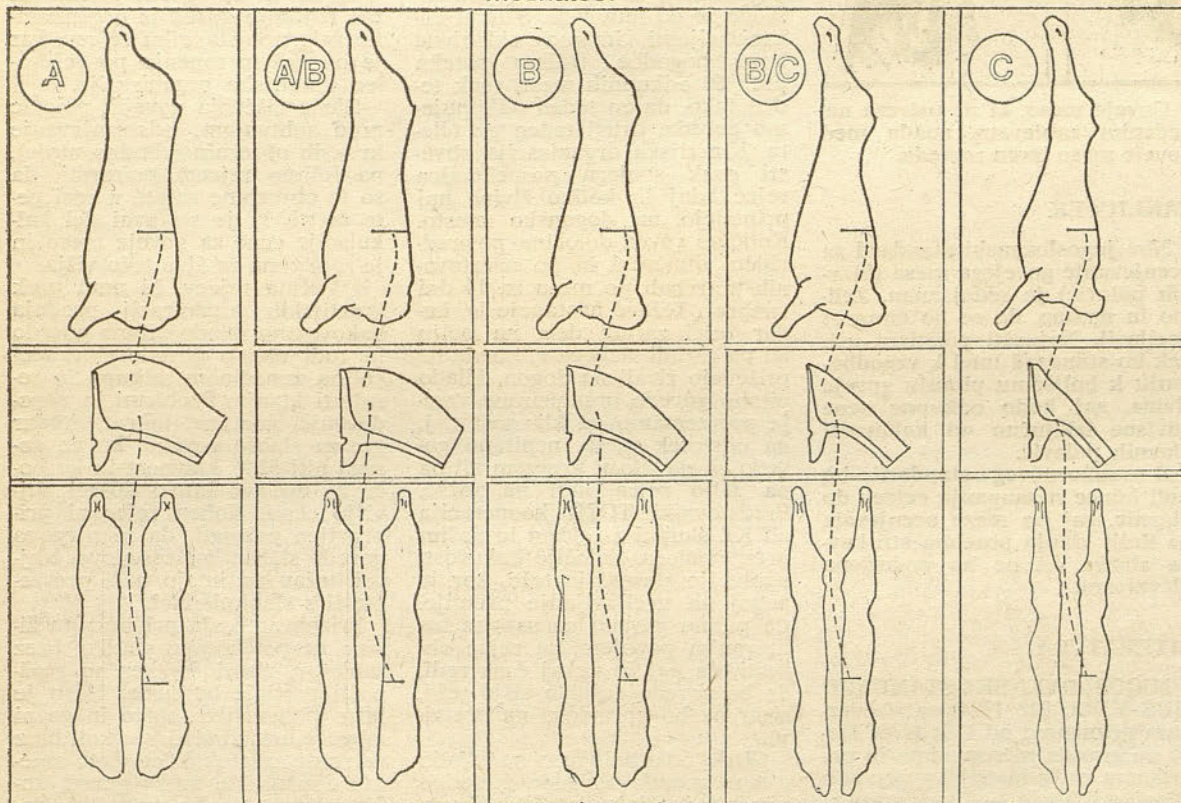
OCENJEVANJE MLADE GOVEDINE

Za klavne polovice mladih govedi veljajo enaki razredi kot za telečje meso. Ekstra razred omejuje najmanjšo težo klavnih polovic na 180 kg, navzgor pa ni omejitve pri nobenem razredu. Mesnatost mora biti ocenjena z A, če je pokritost z lojem B ali mesnatost A/B, če je pokritost A in v vseh primerih morata biti barva ter struktura mesa in loja ocenjeni z A.

Za prvi razred je spodnja meja teže 150 kg. Mesnatost se zahteva A/B, če sta pokritost in barva B ali mesnatost B, če sta pokritost in barva A. Struktura in konsistenca pa morata biti ocenjeni najmanj z B.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Mesnatost

Standard določa tri kategorije govejih trupov ali polovic:

- telečje meso
- mlada govedina
- goveje meso.

Telečje meso je meso živali, ki so bile pretežno krmljene z mlekom ali mlečnim nadomestkom in ki v času klanja niso bile starejše od 6 mesecev. Meso mora imeti svetlo rdečo, pokrov in loj pa svetlo krem barvo.

Ocenjevanje vseh treh kategorij govejih polovic temelji na naslednjih kriterijih:

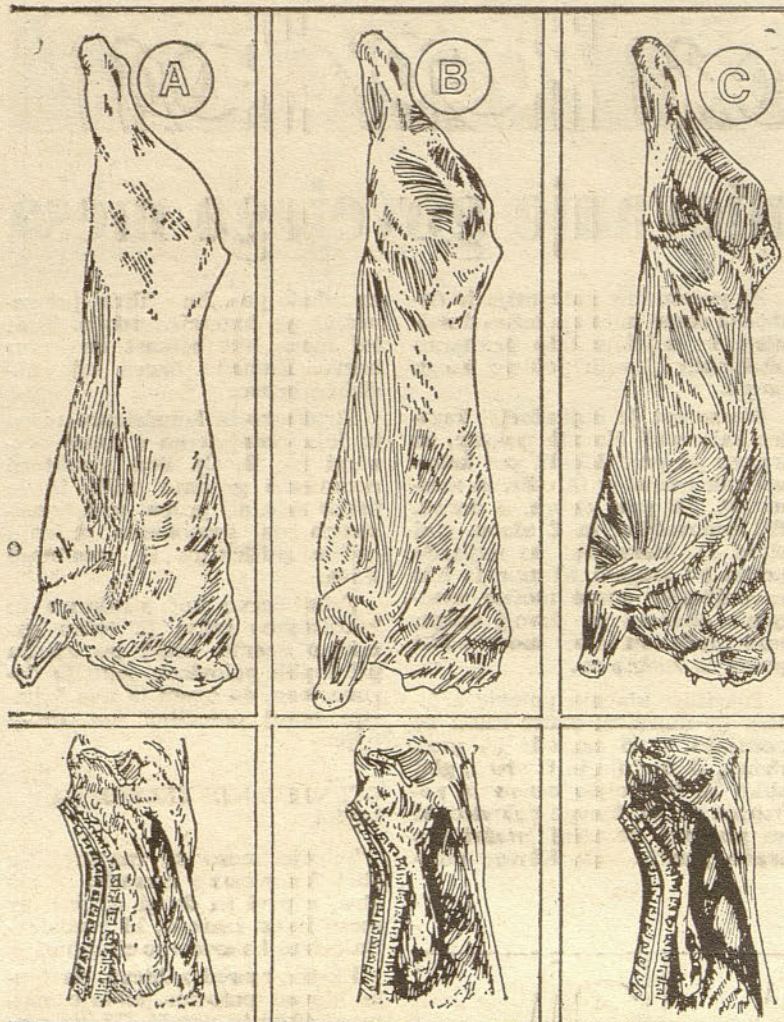
- teži klavnih polovic
- mesnatosti klavnih polovic
- pokritosti klavnih polovic z lojem in marmoriranost mesa
- barvi mesa in loja
- strukturi in konsistenci mesa in loja.

vice pokrite s predebelo ali s pre- slabo prevleko loja dobijo slabšo oceno.

Pod marmoriranostjo razumem prisotnost manjših maščobnih tvorbo znotraj mišic, ki dajo mesu primerno sočnost. Ta kriterij se pri toplih polovicah praktično ne da vrednotiti.

Barva mesa in loja se ocenjuje s tremi ocenami: (A, B in C), ki pa se razlikujejo za posamezne kategorije. Standard zahteva za telečje meso svetlo rdečo barvo,

Pokritost z lojem

(Nadaljevanje s 5. strani)

Drugi razred zahteva za težo klavnih polovic najmanj 120 kg, mesnatost mora biti A/B, če sta pokritost in barva mesa C ali mesnatost B, če sta pokritost in barva mesa B ali mesnatost B/C, če je pokritost A in barva B. Struktura in konsistenca pa mora biti za drugi razred vsaj B.

Klavne polovice mladih goved, ki ne ustrezajo tem zahtevam, spadajo med mlado govedino izven razreda.

OCENJEVANJE GOVEJEGA MESA

Za goveje klavne polovice ni predviden ekstra razred, ampak prvi, drugi, tretji in izven razred.

Prvi razred postavlja za spodnjo mejo teže klavnih polovic 200 kg, za mesnatost oceno A, če so vsi drugi kriteriji ocenjeni z B ali mesnatost A/B, če so vse druge ocene A.

Za drugi razred standard zahteva vsaj 150 kg teže klavne polovice, mesnatost A/B, če so vse preostale ocene C ali mesnatost B, če so tudi vse druge ocene B.

Za tretji razred se zahteva najmanjša teža klavnih polovic 100 kg, mesnatost B, kadar so vse druge ocene C ali mesnatost B/C, kadar so vse preostale ocene B.

Goveje meso, ki ne ustreza navedenim zahtevam, spada med goveje meso izven razreda.

ZAKLJUČEK

Nov jugoslovanski standard za ocenjevanje govejega mesa (klavnih polovic) je sedaj znan. Želimo in upamo, da se bo čimprej uveljavil. Največji pozitivni učinek bo standard imel k vzpodbujanju k boljšemu pitanju goveje živine, saj bodo odkupne cene odvisne izključno od kakovosti klavnih polovic.

Z uvedbo novega standarda bo tudi konec nezaupanja rejcev do klavnic, saj bo meso ocenjevala na liniji klanja posebna strokovna služba, ki ne bo podrejena klavnicam.

LITERATURA

JUGOSLOVENSKI STANDARD (JUS E. Cl. 022 1974) sa obaveznom primenom od 1. 1. 1975: Meso od goveda u trupovima in poltkama za industrijsku preradu (Beef and Veal) — Jugoslovanski zavod za standardizaciju, Beograd, I. izdanje in Sodobno kmetijstvo št. 9 — dipl. inž. agr. Slavko Čepin.

Priredil
Jože Šabjan

IZKORISTITE UGODNO PRILOŽNOST:

KMETIJSKE PRESKRBE TOZD KOOPE-
RACIJA VAM NUDIJO DO KONCA LETA
30 % POPUST PRI NAKUPU SILAŽNIH VO-
ZIČKOV.

NOVICE
PROIZVODNJE

ZA RED PRI ODKUPU ŽIVINE

ODMEV NA ČLANEK V VEČERU 17. OKTOBRA

Kljub znani krizi v živinoreji, ko je izvoz govejega mesa omejen in tudi domača potrošnja nazaduje, je kolektiv TOZD Mesnine uspelo odkupiti le za 3 % manj goved kot lani v enakem obdobju. Močno pa se je povečala poraba svinjskega mesa — indeks 122,7 in mesnih izdelkov, indeks 111,6. To so podatki za devet mesecev letošnjega leta.

Kmetje se sicer pritožujejo, da ne morejo prodati vseh dopitanih goved, kar pa v celoti ne drži. Težave pri odkupu MPG nastanejo le takrat, kadar rejci vztrajajo na prevzemu nedopitanega oziroma lažjega goveda. Rejci se tudi pritožujejo, da naši prevzemalci odklanjajo starejša goveda, zlasti krave za predelavo in da nimajo pravilnega odnosa in razumevanja do njihovih problemov. Nadalje menijo, da cene niso vedno v skladu s predpisi, posebno še za stara goveda in da prevzem na klavnost ni v redu, ker odbijamo 1 kg odcednega kala.

V zvezi z navedenimi očitki želimo rejcem pojasniti naslednje:

Odkup živine poteka na celjskem območju prek kmetijskih organizacij, ki so za to pooblašene že od leta 1956. S temi organizacijami imamo sklenjene letne pogodbe. Odkup poteka prek 60 odkupnih mest, vsak teden tako, da en teden odkupujemo goveda, drugi teden pa tele. Kmetijska organizacija obvesti prek svojega pospeševalca rejce kdaj in koliko živine naj pripeljejo na dogonsko mesto. Količino goved določimo po predvideni dinamiki in po načrtovanih potrebah po mesu za 14 dni vnaprej. Težave nastanejo le, kadar rejci zaradi dela na polju ali pa zaradi slabega vremena ne priženejo živali na dogon. Mlado pitano govedo organizirane vzreje prevzemamo na klavnost t. j. na odstotek mesa, nepitano govedo pa na fiksni prevzem ali pa na željo rejca tudi na meso. Predstavniki TOZD kooperacija ali KZ skupaj z rejcem in našim prevzemalcem določijo kakovost, ugotovijo starost in težo, kar je pogoj za uveljavljanje premije. Če pitano govedo ne ustreza zahtevanim pogojem, se rejca obvesti, da naj še nekaj časa redi, da bo govedo doseglo višjo težo, sicer ne bo upravičen na premijo.

Glede odkupnih cen za mlado pitano govedo Mesnine dosledno upoštevajo določila ŽPS Slovenije aneks št. 10 (Vestnik GZ Slovenije, št. 12/75) in odlok o minimalnih odkupnih cenah (Ur. list SFRJ, št. 29/75).

Cene za nepitana starejša goveda, to je za tista goveda, katerih meso ni sposobno za prodajo, se določajo prosto glede na mesnatost, ker omenjena predpisa teh kategorij živali ne omenjata. Cene za ta goveda se gibljejo od 8,00 do 12,00 din, dočim so cene za pitana goveda za 56 % klavnost 16,87 oziroma 17,78 din z odbitkom 4 % marže, kar so si po dogovoru upravičene zaračunati kmetijske organi-

zacije. Pri ugotavljanju teže toplih, očiščenih polovic za MPG imamo po SS o združevanju v živinorejsko poslovno skupnost Slovenije pravico odbiti 1 % odcednega kala. (Vestnik GZ Slovenije 13/74 čl. 19 točka f). Zaradi poenostavitve smo se s predstavniki kmetijskih organizacij dogovorili za 1 kg na toplo polovico, kar je precej manj, kot pa nam je dovoljeno. Večkrat je bilo postavljeno tudi vprašanje prisostovanja rejcev pri klanju in tehtanju goved v klavnici. Veterinarski inšpektor občine Celje je z odločbo 16. 6. t. l. prepovedal vstop v klavne prostore nezaposlenim, kar smo dolžni izvajati. Republiški tržni inšpektor pa nas je v dopisu št. 334-042/75 z dne 19. 9. t. l. obvestil, da smo dolžni omogočiti prisotnost pri tehtanju goved iz organizirane reje predstavniku rejcev, kar je po našem mnenju pospeševalac kmetijske organizacije.

Glede čiščenja govejih polovic pred tehtanjem, odstranjevanje krvavih obreznin (vbdno meso), pa želimo rejcem pojasniti, da so te obreznine zajete v ceni pete četrti, ki je sestavni del kalkulacije cene za goveje meso in je zato cena za živo težo višja.

Večina rejcev, ki nam prek kmetijskih organizacij prodaja kakovostno mlado pitano govedo in tudi ostalo govedo, je zadovoljna z načinom odkupa in rezultati klanja. Problemi in negotovanje nastane takrat, kadar gre za slabše govedo, ko ne dosega niti 52 % klavnost in ko hoče za mršavo kravo doseči najvišjo ceno. Noben rejec ni pripravljen priznati, da je njegovo govedo slabše kot sosedovo. Največ težav pa imajo naši prevzemalci s slabimi rejci.

Priznavamo, da pri odkupu živine ne poteka vse gladko, brez zapletov, zlasti še, ker so možnosti prodaje omejene. Meso je hitro pokvarljivo blago in ga ni mogoče uskladiščiti kjerkoli brez ustrezne zmrzovalnice. Zato smemo dokupiti le toliko goved, kolikor vemo, da bo mogoče v določenem obdobju mesa prodati. Vsaka nepazljivost in prevelike količine v hladilnicah bi imele lahko težke posledice za kolektiv in za odgovorne osebe.

Zavedamo se, da je in bo prihajalo do nasprotij med kupcem in prodajalcem. Ta nasprotja izvirajo iz teženj, ker hočejo nekateri za svoje blago dobiti več kot jim pripada. Tudi v bodoče si bomo prizadevali odkupiti vso klavno živino na našem območju in vse eventualne nesporazume reševati s predstavniki kmetijskih organizacij in rejci.

Tone Grm

Ovimljanje in avansiranje krav in telic v kmečki reji

To je način krmljenja neposredno pred telitvijo in po njej in to z dodajanjem močnega krmila k dosedanjemu dnevnemu obroku.

Z ovimljanjem zasledujemo naslednje namene:

- normalen razvoj teleta,
- pravilno povečanje materice,
- primeren razvoj in povečanje vimena,
- splošno večja mlečnost v vsej dobi po telitvi, ker bo imela žival dovolj zalog v telesu,
- hitrejšo doseganje najvišje mlečnosti po telitvi ter
- možnost izločanja slabih dojníc kmalu po telitvi.

Ob osnovnem obroku, ki obstaja v glavnem iz voluminoznih domačih krmil (po volji) dodajamo dnevno še:

	krave	telice
4. teden pred telitvijo po	1,0 kg K-1	1,0 kg K-1
3. teden pred telitvijo po	2,5 kg K-1	2,0 kg K-1
2. teden pred telitvijo po	4,0 kg K-1	3,0 kg K-1
1. teden pred telitvijo po	5,0 kg K-1	4,0 kg K-1

Skupaj torej 70—90 kg tovarniškega močnega krmila K-1 ali pa doma mešanega krmila iz 3 delov lastnih žit (koruza, ječmen) in enega dela kupljenih beljakovinskih krmil (oljnih pogač, otrobov) oziroma superkoncentrata. Če pade ovimljanje v zimsko dobo, nekoliko zmanjšamo v obroku silažo in jo nadomestimo z dobro mrvo.

Avansiranje je nekoliko obilnejše krmljenje takoj po porodu do najmanj 30. dneva po telitvi. Obstaja v tem, da damo živali v tem času še en obrok močnih krmil kakor neposredno pred porodom, t. j. 4—5 kg dnevno. Nato pa prilagodimo količino krmil dnevni mlečnosti.

Z ovimljanjem in avansiranjem dosegamo za okrog 5—10 kg višjo mlečnost po porodu, v vsej molzni dobi (305 dni) pa za okrog 600—800 kg več mleka in to s približno 200—250 kg močnih krmil. To pa pomeni okrog 1/3 mleka več kot doslej. Po dosedanjih izračunih iz poizkusov je kg mleka za 0,25—0,35 din cenejši. Mimo tega pa pravilno ovimljanje in avansiranje lahko takoj pokaže pravo dedno vrednost posebno prvesnic za proizvodnjo mleka. Če ne doseže prvesnica po tem postopku vsaj 13—15 kg mleka, jo moremo že v prvem letu mlečnosti izločiti ter nam ni treba čakati še na nadaljnje telitve.

inž. Zvonko Tanc

Z DKIT SMO BILI NA OGLEDU IPK OSIJEK

Koruza, sladkorna pesa, zlata dolina...

Nič lepega obetajoče vreme ni skalilo dobre volje petdeset udeležencev strokovnega izleta na IPK Osijek, skalile pa so jo skoraj mastne cene v motelih ob avtocesti proti Beogradu. Prevozili smo deževno fronto pri Đakovem in Osijek nas je sprejel v svoj vrvež.

Pred skupnimi službami IPK nas je pričakal poklicni sindikalni delavec in nas tudi vodil oba dneva 9. in 10. oktobra od TOZD do TOZD po širjavah okrog Osijeka.

PIK Osijek ima okrog 70.000 ha zemlje, 16 velikih podjetij, 74 TOZD in 20 delovnih skupnosti. Razprostira se na ozemlju Osijeka, Našić, Dolnjega Miholjca in Podravske Slatine. Zaposlenih ima okrog 12.000 delavcev, od tega 2.554 v kmetijstvu.

Gostoljubni domačini so nam prvi dan razkazali na TOZD Klisa poskusni in ogledni nasad 57 sort domače in ameriške selekcije, od najbolj ranih do poznih. Nato smo videli del mehanizacije za spravilo koruze, ki je v okviru YAC (Jugoslovansko-ameriško podjetje za spravilo koruze, ki dela od 1973. leta po sistemu 51% + 49%). Pokazali so nam IHC sejalnico iz Chicago, ki v enem hodu poseje širino 12,5 m, vleče pa jo prav tako ameriški traktor s 310 konjskimi močmi. Taka sejalnica poseje dnevno okrog 150 ha pšenice. Sejejo največ zlate doline, slavonske in libelule.

Najrentabilnejša je koruza, zato je imajo posejane na nad 23.000 hektarjih. Letošnje vreme hvalijo, saj jim je omogočilo spravilo že nad polovico pridelka, ki nasuje v povprečju okrog 70 q zrnja na ha. Že v mraku smo se seznanili na širnih poljih TOZD Dalj s spravilom sladkorne pese. Včasih je za to delo bilo potrebno veliko delovne sile, sedaj pa prvi stroj peso obreže, drugi jo populi in spravi v red, tretji stroj pa peso pobira in naklada na prikolico. Pri koruzi smo skoraj povsod videli, da ni

transport zrnja prilagojen velikim kombajnom, dočim je pri sladkorni pesi odvoz potekal kontinuirano. V ugodnem vremenu delajo v dveh izmenah, da celo v treh, torej 24 ur na dan.

Na večer smo se odpeljali na goro — morda 50 m visok in dolg hrbet okrog katerega napravi Donava oster ovinek, kjer se na zahodnem koncu vanjo izliva Drava. Erdut je vas na polici nad Donavo, obdana z velikimi vinogradi. Tu ima PIK veliko klet in eno izmed večih letovišč.

Po okusni ribji čorbi in pečeni ribah, ki jih gojijo v ribnikih s skupno površino nad 3.000 ha, smo pili okusna vina po 16 din za liter.

Naslednji dan smo si ponovno ogledali ob Donavi spravilo sladkorne pese in farmo 1.150 pitancev. Vse imajo v prosti reji pod zasilnimi strehami. Za krmila in vodo imajo lesena korita. Gnoj kidajo dvakrat letno. Pitance oskrbuje 8 ljudi. V velikem skladišču smo videli kamion — potujoči mlin in mešalec močnih krmil. Le-ta se prestavlja od farme do farme. Na vsaki je po en dan. Strežejo mu štirje delavci. Krmila polnijo v vreče iz jute.

Zelo zanimiv je bil sprehod skozi tovarno sladkorja v Osijeku. Spoznali smo celoten proces pridobivanja sladkorja od pranja sladkorne pese do polnjenja vrec s sladkorjem. Na njenem dvorišču je tudi tovarna sladkarij Kandid.

V razgovoru s strokovnjaki in predstavniki IPK smo se seznanili z organizacijsko strukturo, strokovnimi službami, samoupravljanjem, organizacijo dela, nagrajevanjem in povezovanjem navzven. Iz razgovorov je vedno in prijetno vela skrb za človeka kljub temu, da je delovne sile dovolj.

Namen ekskurzije je bil dosežen, saj smo spoznali enega največjih jugoslovanskih kombinatov, izmenjali izkušnje s stanovskimi prijatelji in obogatili svoje znanje. Vy

Hranilnica in posojilnica

(Nadaljevanje s 4. strani)

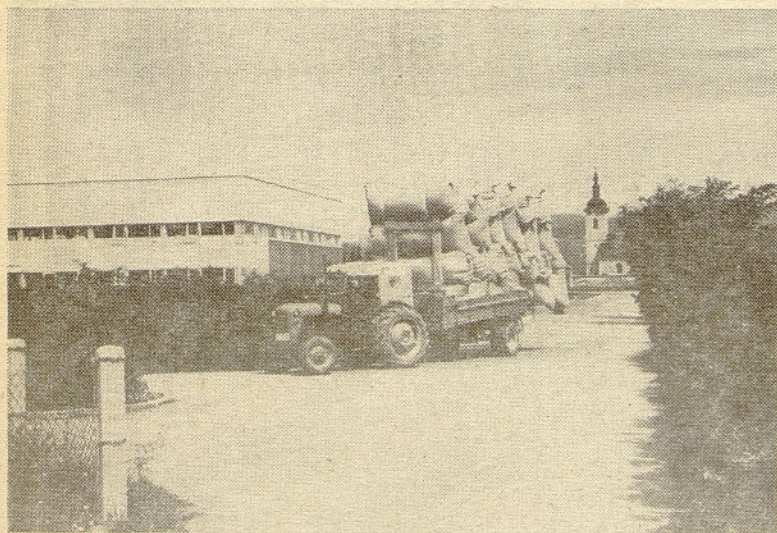
REKAPITULACIJA

Predračunska vrednost investicij	60.668.824 din
Viri financiranja — kredit banke	25.717.239 din
— kredit HKS	6.587.770 din
— kredit KRS	5.671.198 din
Skupaj zaprošeni krediti	37.978.107 din
Udeležba kreditojemalcev — kmetov	22.690.717 din

Od vložnih kreditnih zahtevkov je odobren kredit samo od Kreditne banke Koper za TOZD Kmetijstvo Ilirska Bistrica, za vse druge pa upamo, da bodo še letos.

Iz bežnega pregleda poslovanja hranilnice in posojilnice je razvidna obsežnost dela v hranilno-kreditni službi in napredek, ki ga je dosegla v zadnjih letih. Za nadaljnji razvoj je pa potrebno še nadaljnje zaupanje vlagateljev v našo hranilnico in posojilnico, saj le s povečanimi hranilnimi vlogami bomo lahko zadovoljevali zahtevam po kreditih naših kmetov-kooperantov in delavcev podjetja.

SZ

Še zadnji ovinek in bale s hmeljem bodo romale na tehtnico, kjer vsaki sežejo globoko v notranjost. Budno oko ocenjevalca vsaki bal določi kvaliteto. Pravijo, da je letos hmelj slabši in marsikje preveč zdrobljen. Ker nima prave vrednosti, se do njega tudi obnašamo precej neodgovorno

IZ TEMELJNIH ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA NAŠEGA PODJETJA DOSEDANJE IN BODOČE DELO SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

Predsedniki odborov samoupravne delavske kontrole (SDK) iz posameznih TOZD Kombinata Hmezad so imeli skupaj s člani podjetniškega odbora samoupravne delavske kontrole konec avgusta razširjeno sejo oziroma posvetovanje z namenom, da pregledajo dosedanje delo, dosežene uspehe ter probleme in pomanjkljivosti v delovanju odborov pri uresničevanju, organizaciji in delu tega samoupravnega mehanizma.

Iz poročil predstavnikov odborov SDK posameznih TOZD in podjetniškega odbora je iz obširne razprave, na kateri so sodelovali tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij in poslovodni organi delovne organizacije Kombinata Hmezad, mogoče povzeti naslednje ugotovitve:

Dosedanje delo odborov SDK tako v posameznih TOZD kot v skupnih službah podjetja še ni zaživelo, kot to narekujejo ustavna določila. Vzroke za to lahko iščemo deloma v pomanjkanju izkušenj, saj je ta institucija samoupravljanja še zelo mlada in si šele utira pot v to družbeno funkcijo, deloma pa v problemih, ki nastajajo pri vsakodnevem vedno bolj komplici-

ranem poslovanju in jih večkrat samo odbor SDK zaradi svoje strokovne sestave ni v stanju rešiti. Člani posameznih odborov SDK so v večini primerov izvoljeni iz neposredne proizvodnje, zadržani s tekočimi nalogami svojega delovnega mesta in nimajo vedno dovolj možnosti in časa za vpogled v celovito poslovanje njihove organizacijske enote. Svojo dolžnost opravljajo na amaterski osnovi, torej kot družbeno obveznost. Zaradi navedenih dejstev, v nekaterih primerih pa tudi iz subjektivnih razlogov ni od konstituiranja do danes SDK po posameznih TOZD obvladala vseh nalog, ki so ji po ustavnih določilih naložene v izvajanje.

Kljub spredaj navedeni splošni oceni pa so nekateri odbori SDK posameznih TOZD že kar aktivno posegli v probleme in nepravilnosti, ki so se pojavljale v poslovanju in medsebojnih odnosih. Pri tem prednjačijo odbori v TOZD — Kooperacija Zalec, Hmezad — Export-Import, Mesnine Celje, Kmetijstvo Radlje, Gostinstvo Celje in še nekatere.

Dejavnost navedenih odborov SDK se je odražala v naslednjem:

— predstavniki odborov redno prisostvujejo sejам organov upravljanja njihove organizacijske enote in sodelujejo pri formiranju in sprejemanju raznih odločitev, sklepov in internih aktov;

— skoraj v vseh TOZD so se organi SDK vključevali pri izdelavi in sprejemanju akcijskih programov za uresničevanje ciljev družbeno-ekonomske politike v letu 1975, ki so jo organizirali posebni koordinacijski odbori v občinah;

— v nekaterih TOZD so konkretno obravnavali in predlagali ustrezne ukrepe pri:

• manjših krajah in odtujevanjih družbenega premoženja,

• kritično so ocenjevali izplačilo nadur, dnevnic ter kilometrin,

• zahtevali so, da se kličejo na odgovornost osebe, ki so povzročile okvare na strojih,

• v enem primeru so obravnavali odgovornost vodilnih pri lanskoletni poslovni izgubi ter nerealnih podatkih knjigovodstva pri mesečnih bruto bilancah in periodičnih obračunih

(enkrat izguba, drugič dobiček pri posameznih dejavnostih),

• v večini TOZD so obravnavali inventurne manjke, odpise terjatev ter zahtevali, da se ugotovijo odgovorne osebe in da se proti njim uvede ustrezní postopek;

— spremljali in nadzirali so izvajanje sklepov delovnih skupnosti, organov upravljanja in izvršilnih organov TOZD;

— spremljali in sodelovali so pri uresničevanju drugih samoupravnih pravic, dolžnosti in interesov delavcev TOZD, ter izvajali še ostale, razne manjše dolžnosti organov SDK.

Poleg spredaj navedenih nalog, ki so jih izvajali odbori eni več, drugi manj, pa se ugotavlja, da odbor SDK v TOZD Mešalnica močnih krmil v Žalcu ne funkcionira in se predlaga delavskemu svetu te enote, da pokrene redni postopek za izvolitev novega odbora in da analizira nedejavnost sedanjega.

Odbor SDK Skupnih služb podjetja je na svojih sejah obravnaval nekatere nepravilnosti (Nadaljevanje na 9. strani)

PRESKRBA S HRANILI NA OSNOVI PRSNEGA OBSEGA GOVEDA ZA PITANJE

Teža	cm	ŠV	PB	SS v g	Teža	cm	ŠV	PB	SS v g
170	125	2400	530	4800		163	4500	835	9200
	127	2500	545	5000		165	4600	850	9450
	129	2650	560	5200	400	167	4750	865	9700
	131	2750	580	5400		169	4850	880	9950
200	133	2850	595	5600		171	4950	900	10200
	135	2950	610	5800	450	173	5050	915	10450
	137	3100	625	6000		175	5150	930	10700
	139	3200	640	6200		177	5300	945	10950
	141	3300	660	6400	500	179	5400	960	11200
250	143	3400	675	6600		181	5500	980	11450
	145	3500	690	6850		183	5600	995	11700
	147	3600	705	7100	550	185	5700	1010	11950
	149	3750	720	7350		187	5850	1025	12200
300	151	3850	740	7600		189	5950	1040	12450
	153	3950	755	7850	600	191	6050	1060	12700
	155	4050	770	8100		193	6150	1075	12950
	157	4200	785	8350	650	195	6250	1090	13200
350	159	4300	800	8600		197	6400	1105	13450
	161	4400	820	8950		199	6500	1120	13700

PRERACUNAVANJE HRANILNIH SNOVI NA OSNOVI TELESNE TEŽE

a) POTREBE SKROBNIH VREDNOSTI: (SV)

$$\frac{\text{Teža živali v g}}{100} + 800 \text{ do } 1000 \text{ SV}$$

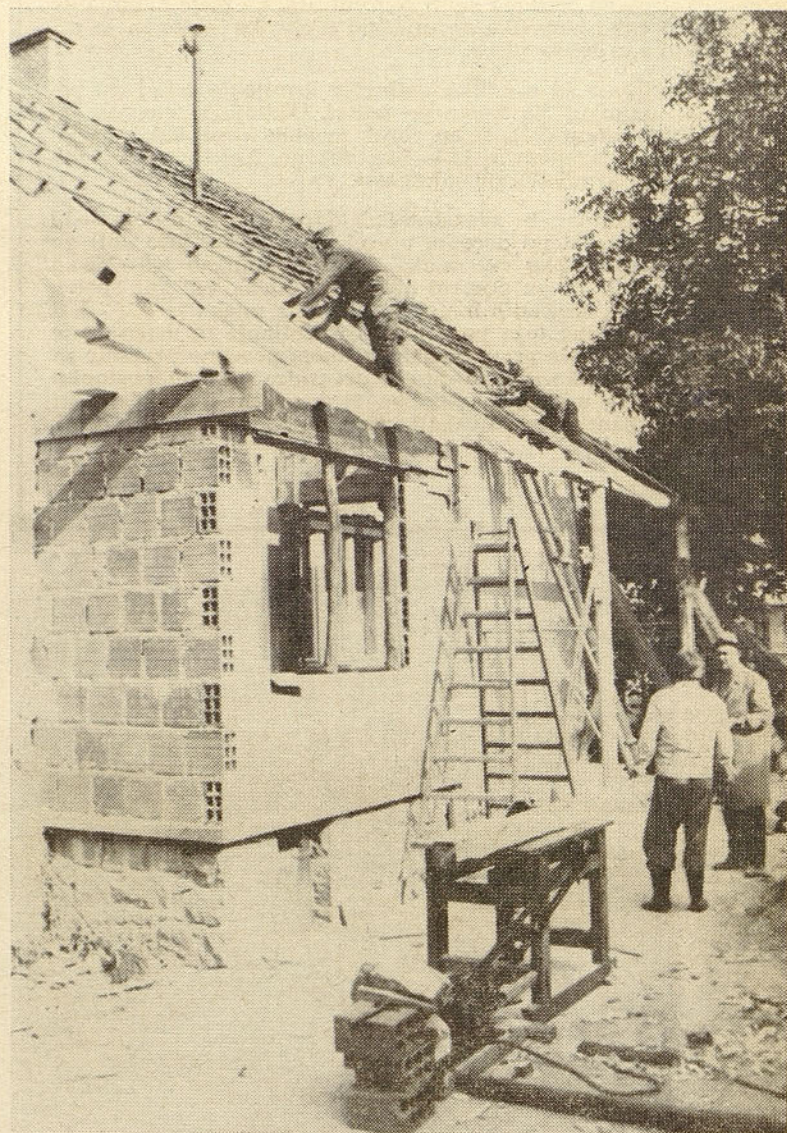
b) POTREBE PREBAVLJIVIH BELJAKOVIN: (PB)

$$\frac{\text{Teža živali v gramih}}{1000} + 500 \text{ gramov}$$

c) POTREBE SUHIH KNOVI: (SS)

$$\frac{\text{ŠV} \times 2}{1000} \text{ v kilogramih}$$

Mirko Pristovšek

Kmetje izkoriščajo lepe jesenske dni, da si zagotovijo s prekrivanjem varno in trdno streho nad domom. Tako naše vasi menjujejo star idiličen videz

DOSEDANJE IN BODOČE DELO SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

(Nadaljevanje z 8. strani)

pri poslovanju komercialne službe, kot: prodajo polžev v lanskem letu, kjer je prišlo do poravnave v večjem znesku v škodo te enote, nepravilna nabava kamiona ter poslovanje v predstavništvih, izvajal pa je tudi nekatere preventivne ukrepe pri nameravanih nepravilnostih v poslovanju. Prav tako, kot ostali odbori TOZD se je tudi ta vključil v akcijski program za stabilizacijo gospodarstva ter sodeloval pri sprejemanju raznih internih aktov in sklepov organov upravljanja. Glede pristojnosti samoupravne delavske kontrole v TOZD je potrebno omeniti, da ta organ opravlja vse pristojnosti, ki mu jih daje ustava. Organ SDK na nivoju delovne organizacije (podjetja) pa je zadolžen za izvajanje le tistih nalog, ki so v sporazumu določene kot skupne. Omenjeni odbor je v času svojega delovanja obravnaval in na tej razširjeni seji poročal o nekaterih negativnih pojavih, ki se nanašajo več ali manj na vse TOZD. Navajam nekaj najpogostejših:

Na področju vodenja in upravljanja

— Nedosledno izvajanje splošnih aktov, sporazumov, dogovorov in sklepov organov upravljanja;

— odstopanje nekaterih TOZD od pravilnika o delitvi OD in resolucija LS Slovenije, da naj OD naraščajo za 10% počasneje kot družbeni proizvod;

— v nekaterih primerih je opaziti tendenco lastništva nad dohodkom in sredstvi. Če se smatra dohodek kot družbena kategorija, ga ne more vsaka TOZD po svoji volji razporejati z neupoštevanjem širših podjetniških in družbenih interesov;

— pogoste kršitve veljavnih določil in postopkov na področju sistemizacije in ocenitve delovnih mest;

— nedosledno nagrajevanje po doseženem učinku;

— pomanjkljiva skrb za varstvo delavcev pri delu (pravilnik);

— nerealno poročanje o rezultatih poslovanja med letom, kar lahko zavaja organe upravljanja v napačne odločitve in ukrepe.

Na področju investiranja

— Ne izvajajo se še v vseh TOZD pravilnik o zasnovi in izvedbi investicij. So še primeri, ko se nekateri posli okrog nabave investicijske opreme ali investicijskih del ne vršijo praviloma z zbiranjem ponudb, oziroma pravilnem postopku o izboru izvajalcev;

— pomanjkanje občutka, oziroma mere ekonomičnosti (primer luksuzna in draga izvedba nekaterih objektov, ob istovrstnem prečem problemu stanovanj za delavce).

Na področju komercialnega poslovanja

— Neenoten nastop na tržišču izven podjetja;

— nekvalitetno sklepanje pogodb — reklamacije — tožbe;

— poslovanje z nesolidnimi partnerji (brez preverjanja plačilne sposobnosti), ki že prihajajo v stičaj — posledica tožbe, veliki odpisi terjatev;

— tendenca, da čimveč ljudi potuje in opravlja komercialne posle, čeprav brez potrebnih kvalifikacij;

— neupoštevanje podjetniških in širših družbenih interesov.

Kadrovska problematika

— Pri kadrovanju se v veliki večini ne upošteva družbeni dogovor o osnovah kadrovske politike;

— ne upošteva se dosledno samoupravnih predpisov (nameščanje delavcev brez obstoječe sistemizacije delovnih mest);

— pri kadrovanju novih delavcev dajejo nekateri vodilni delavci le-tem razna zagotovila, ki niso v skladu s samoupravnim sporazumom o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu (stanovanja, posojila, višino OD itd.), ter na ta način postavljajo za to merodajno komisijo pred dejstvo, običajno pa pride potem do raznih izsiljevanj.

Navedeni negativni pojavi, ki se najpogosteje pojavljajo, so prikazani z namenom, da bi organi samoupravne delavske kontrole v posameznih TOZD bili pri svojem delu seznanjeni z njimi in v kolikor se v njihovi enoti pojavljajo, da zahtevajo od odgovornih dejavnikov ustreznih ukrepov za odklanjanje le-teh.

V primerih neupoštevanja opozoril in predlogov organov SDK pa bo potrebno prevzeti določene ukrepe, poročati zboru delavcev, ki o zadevi dokončno odloči, kolikor pa gre za drugačno stališče zbora delavcev, se odbor po svoji presoji obrne za pomoč organov družbenega nadzorstva ali strokovno pomoč drugih.

Osnove za bodoče delo organov samoupravne delavske kontrole

Čeprav izgledajo ustavna določila glede samoupravne delavske kontrole načeloma dokaj jasna in precizna, vendar ne zadoščajo kot delovni pripomoček za konkretno delo organov SDK. Organu SDK so potrebni taki delovni pripomočki, v katerih bo našel vsaj do neke mere zadovoljiv in razumljiv odgovor na vprašanja: kaj naj nadzira ali kontrolira, kako lahko kontrolira, na podlagi kakšnih osnov lah-

ko opravi kontrolo, od koga dobi podatke, poročila, informacije in podobno, s kom sodeluje in na koga se obrača pri izvajanju delavske kontrole.

Eden izmed glavnih pripomočkov je »Pravilnik o uresničevanju, organizaciji in delu samoupravne delavske kontrole«, ki je kot osnutek bil objavljen v zadnji številki glasila »Hmeljar«. Omenjeni pravilnik je v javni razpravi v vseh TOZD in bo po končani razpravi z upoštevanjem vseh umestnih predlogov in pripomb predložen zboru delavcev TOZD v sprejem in potrditev.

Priporočamo vsem delavcem, da ta pravilnik dobro prečitajo in preštudirajo ter pripravijo pripombe — še posebej pa kot obvezno, da se s pravilnikom temeljito seznanijo vsi člani odbora SDK, ker jim bo osnova za nadaljnje delo pri izvajanju svojih nalog.

Morda ne bo odveč kratka razlaga nekaterih važnejših določil posameznih poglavij pravilnika:

Prvo poglavje se nanaša na temeljne določbe ter obravnava funkcijo in osnovna načela pri izvajanju samoupravne delavske kontrole.

Drugo zelo pomembno poglavje govori o organizaciji in delovanju samoupravne delavske kontrole, in sicer:

(Nadaljevanje na 10. strani)

HMEZAD ŽALEC

Javna licitacija

Po sklepu komisije za zemljišča od 13. 2. 1975 je razpisana javna licitacija nepremičnin, in sicer:

kmet. zemljišča v k. o. Založe, parc. št.

35/1 travnik 6 v izmeri 3647 m²

35/10 travnik 6 v izmeri 1105 m²

35/11 travnik 6 v izmeri 1712 m²

35/12 travnik 6 v izmeri 1545 m²

35/13 njiva 5 v izmeri 875 m²

35/14 njiva 5 v izmeri 643 m²

35/17 pašnik 3 v izmeri 1928 m²

35/18 pašnik 3 v izmeri 1043 m²

35/19 pašnik v izmeri 1365 m²

35/21 pašnik v izmeri 1013 m²

Izklicna cena za kmetijsko zemljišče znaša 8,00—10,00 din za m², in sicer za parc. št. 35/1 10,00 din za m², za parc. št. 35/11, 35/12, 35/13, 35/14 9,00 din za m² in parc. št. 35/18, 35/17, 35/19 in 35/21 8,00 din za m² ter 35/10 10,00 din.

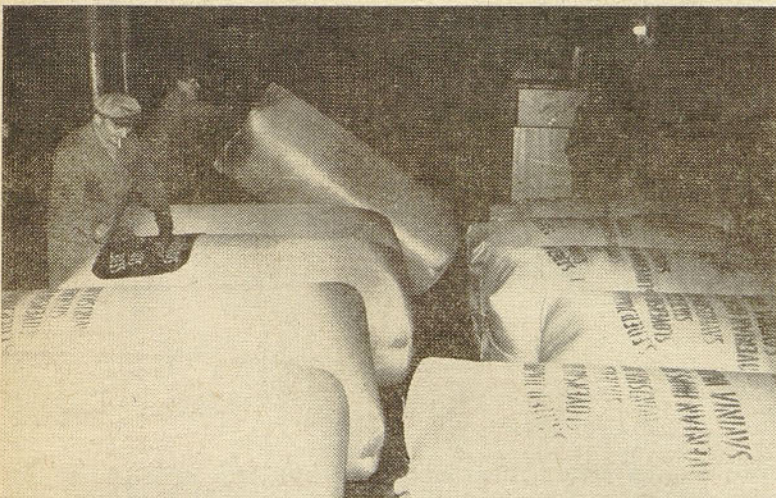
Interesenti pa so dolžni plačati tudi pot po ceni 3,00 din za m² in sicer za polovico cestišča nasproti kupljene parcele.

Javna licitacija bo 20. novembra 1975 ob 8. uri v sejni sobi na upravi Hmezada, Žalec, Ul. žalskega tabora 1 (I. nadstropje).

Dražitelji so dolžni pred pričetkom dražbe položiti varščino v znesku 10% od izklicne cene. Po opravljeni dražbi bo s kupcem v 15 dneh sklenjena kupna pogodba. Kupec je dolžan celotno kupnino poravnati prodajalcu takoj ob podpisu pogodbe. V kolikor kupec v navedenem roku celotne kupnine ne plača, bomo razpisali ponovno licitacijo in mora prvi dražitelj plačati stroške ponovnega razpisa in nadomestiti eventualno razliko pri ponovno doseženi kupnini.

Kupec je dolžan razen kupnine plačati vse stroške kupne pogodbe, zemljiškoknjižnega prenosa lastništva, eventualne stroške geometrske odmere in prometni davek od nepremičnin.

Vse ostale informacije lahko interesenti dobijo v pravni pisarni Hmezada v Žalcu, Hmeljarska ul. 3 (pritličje levo).

Pri označevanju hmelja za transport imajo delavci in hmeljna komisija polne roke dela

(Nadaljevanje z 9. strani)

— Neposredno uveljavljanje SDK, kjer so navedeni načini neposrednega uveljavljanja delavske kontrole v vseh oblikah združenega dela (v delovni skupini, na zborih delavcev, z referendumom prek obveščanja v TOZD in prek družbenopolitičnih organizacij).

— Uresničevanje delavske kontrole po organih samoupravljanja, predvsem prek delavskih svetov in odborov za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu TOZD.

V 20. členu pravilnika so navedene poleg rednih pravic in dolžnosti, ki jih opravlja delavski svet TOZD, tudi pravice in dolžnosti na področju delavske kontrole, v 21. členu pa pravice in dolžnosti na področju delavske kontrole, ki jih ima poleg svojih rednih nalog odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu TOZD.

Ceprav sodijo navedbe teh dolžnosti in pravic prvenstveno v splošne akte podjetja in TOZD, konkretno v sporazum o združevanju dela in sredstev v podjetje Kombinat Hmezad ali v ostale akte, menimo za zelo umestno, da so zbrane in navedene tudi v našem pravilniku. S tem je dana možnost, da se vsak član delavske kontrole dobro seznanji z nalogami, kompetencami in dolžnostmi, ki jih imajo na področju izvajanja in uresničevanja delavske kontrole tudi voljeni organi samoupravljanja. To je pomembno predvsem zaradi tega, da se bodo lažje znašli ob nastalih situacijah in problemih ter da bodo vedeli, kateri organ je pristojen reševati in ukrepati v določenih primerih in na koga se je treba obračati s svojimi predlogi, opozorili in zahtevami za ustrezno ukrepanje.

3. točka navedenega poglavja obravnava izvajanje SDK po odboru kot posebnem organu delavcev. Členi 25 do 34 predstavljajo v glavnem pravila poslovanja odbora SDK, oziroma je nekakšen poslovnik o delu.

Tretje poglavje navaja naloge odbora samoupravne delavske kontrole, kot jih nalagajo ustavna določila. Kot je že uvodoma omenjeno, so te naloge dokaj obširne in zahtevne in nekaterih odborih sami ne bodo zmogli reševati. V takih primerih bo nujna povezava s strokovnimi službami v podjetju, kot: pravna služba, interna kontrolna služba, s posameznimi strokovnjaki za določena področja, poleg teh pa tudi z zunanji institucijami, predvsem s službo družbenega knjigovodstva, ki je po ustavi dolžna zagotavljati organizacijam združenega dela podatke, na podlagi katerih lahko delovni ljudje uveljavljajo delavsko kontrolo. V skrajnem primeru se lahko obračajo še na organe družbenega nadzorstva (na družbenega pravobralnica samoupravljanja itd.).

Četrto poglavje obravnava pristojnosti in način delovanja odbora SDK. V tem poglavju se najdejo odgovori na nekatera vprašanja, ki so predhodno omenjena. Na tem mestu je tudi prikazana vsebina programa dela, ki ga mora vsak odbor čimprej sestaviti.

Peto poglavje obravnava odnose SDK do družbenopolitičnih

organizacij ter organov upravljanja TOZD.

Zadnje poglavje pa vsebuje prehodne in končne določbe.

Kot naslednji pripomoček za konkretno delo članov odbora SDK se predvideva inštruktaža o načinu dela SDK, ki jo bo organiziral sekretar podjetja skupno za vse predsednike, oziroma njih namestnike še v mesecu oktobru, t. j. pred sprejetjem pravilnika po zborih delavcev.

Za uspešnejše in konkretnije delo organov SDK pa je nujno potrebno, da vsi člani odborov dobro poznajo samoupravni položaj TOZD ter njenih organizacijskih enot in s tem delavca v samoupravljanju. Navajamo najpomembnejše splošne akte, kot:

1. samoupravni sporazum o združitvi dela in sredstev v podjetje Kombinat Hmezad,
2. statut TOZD,
3. samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu,
4. pravilnik o varstvu pri delu in
5. ostale samoupravne akte.

Ker vsebujejo navedeni samoupravni akti vsa temeljna vprašanja, ki zadevajo položaj, pravice in obveznosti delavcev v združenem delu ter druga pomembna vprašanja o delu, življenju in poslovanju v samoupravni enoti, je več kot potrebno, da so prvenstveno člani odborov SDK dobro z njimi seznanjeni. Dobro poznavanje vseh navedenih samoupravnih aktov oziroma norm, po katerih se naj bi vsi ravnali in delali, so znatno dvignili nivo strokovnosti dela organov delavske kontrole.

Ne moremo pa mimo dejstva, da zahteva razvoj samoupravne delavske kontrole analogno tudi razvoj vseh strokovnih oblik kontrole. Razlika med njima je v tem, da je strokovna kontrola profesionalna, je poklic, ki zahteva ustrezno strokovno znanje, medtem ko je delavska kontrola zasnovana na amaterski osnovi kot družbena aktivnost.

Na strokovno kontrolo bi se morala delavska kontrola stalno obračati pri svojem delu in problemih.

Na posvetovanju je bilo podano mnenje, da je obstoječa oblika oz. organizacija podjetniške kontrolne službe, ki je v sestavu finančnega sektorja neprimerna in je dan predlog, da se formira učinkovita podjetniška kontrolna služba, ki bo podrejena neposredno organom upravljanja in glavnemu direktorju. S tem bi postala samostojna in sposobna opravljati neodvisno kontrolo za vsa področja poslovanja v vseh TOZD in skupnih službah podjetja kot:

- stalna kontrola finančnega poslovanja;
- stalna kontrola materialnega poslovanja;
- stalna kontrola blagovnega prometa;
- kontrola izvajanja vseh zakonov in splošnih predpisov, ki urejajo finančno in materialno poslovanje;
- kontrola izvajanja internih samoupravnih aktov smernic in navodil v pogledu finančnega in materialnega poslovanja ter
- kontrola vsega ostalega poslovanja in to vse v mejah sporazuma o skupnih nalogah, ki jih

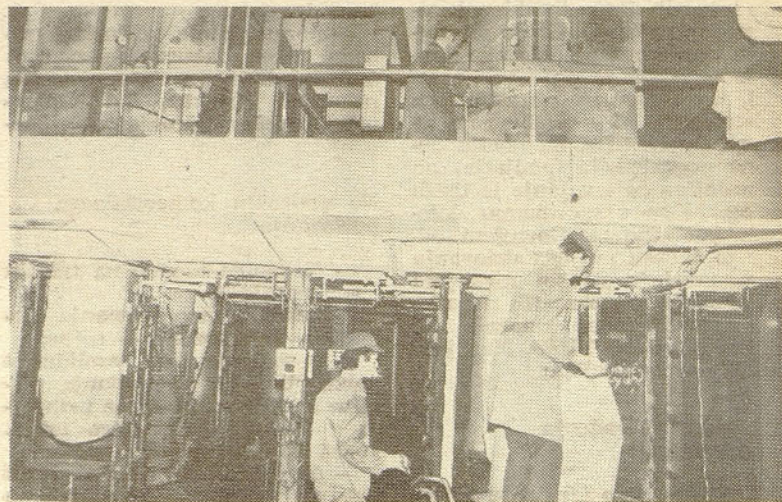
opravljajo skupne službe podjetja za vse TOZD podjetja.

Končno ne moremo mimo ugotovitev, da je izvajanje samoupravne delavske kontrole izredno težavna in odgovorna naloga, ki terja stalno izpopolnjevanje in usklajevanje s stopnjo razvoja samoupravnega mehanizma. Treba je vedeti, da to kontrolo izvajajo ljudje, ki delajo in žive v kolektivu in okolju, katerega aktivnost kontrolirajo. To pomeni, da je delo delavske kontrole vsakodnevno izpostavljeno objektivni, včasih pa subjektivni sodbi okolja in posameznikov, s katerimi delujejo. Zato je treba

poleg potrebne objektivnosti pri delu organov kontrole zagotoviti tudi pravico imunitete.

Družbenopolitične organizacije v TOZD in podjetju pa morajo biti tisti činitelj, ki bo ustvarjal pogoje za delo delavske kontrole, kajti samo tako bo lahko dosledna in učinkovita. Samo v takšnih razmerah, kjer se dosledno spoštujejo zakoni, ustanovnost in samoupravne norme obnašanja, je lahko delavska kontrola demokratičen in samoupravni organ delovne skupnosti.

Iz razprave na seji povzel:
Predsednik odbora SDK
podjetja

Velike stiskalnice v Hmezadu stiskajo hmelj v balote raznih oblik in tež po želji kupca

»HMEZAD« KOOPERACIJA ŽALEC

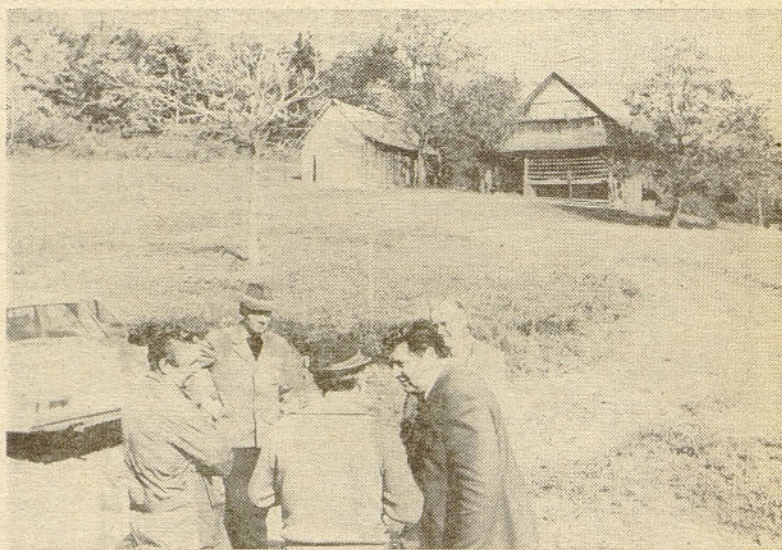
razpisuje po sklepu delavskega sveta

JAVNO LICITACIJO

za prodajo rabljenih strojev, priključkov in ostalih rabljenih osnovnih sredstev.

Licitacija bo v petek 14. novembra 1975 ob 8. uri v ZE Trnava in ob 12. uri pri hmeljarski sušilnici v Škofji vasi ZE Celje. Interesenti, ki se želijo udeležiti licitacije, morajo pred pričetkom licitacije položiti 10% varščino od izklicne cene predmeta, ki ga želijo licitirati.

TOZD Kooperacija

Programer za preusmeritev kmetij na vojniškem in celjskem področju inž. Zvone Tanc in vodja naše hranilnice in posojilnice tov. Stanko Zagar sta med kmeti vedno dobrodošla. Ob takšnih srečanjih, kot je to kar na cesti, si imajo vedno veliko povedati

OSEBNI DOHODKI V TRIČETRTLETJU

PLANIRANI IN DOSEŽENI OD

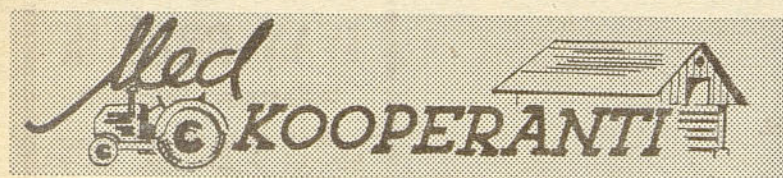
Za leto 1975 smo za delovno organizacijo kot celoto planirali 144.296 tisoč din osebnih dohodkov, kar bi pomenilo 22% povečanje OD na zaposlenega.

Sedaj, ko je za nami tri četrtine leta, ugotovljamo, da smo dosegli 99.437 tisoč din OD (69% planiranih), kar pomeni, da presega mo plan OD za to obdobje za 3%.

PLANIRANI IN DOSEŽENI POVPREČNI OSEBNI DOHODKI

Z letošnjim planom smo si postavili nalogo, da povečamo obseg proizvodnje in storitev na račun povečanja produktivnosti z manj zaposlenimi oziroma urami dela (za 1%); v tričetrtletnem poslovanju smo opravili za 1% več ur kot v enakem obdobju lani. Ko bomo zaključili proizvodnjo, bomo lahko ugotovljali ali je to povečanje opravljenih ur povzročilo tudi ustrezno povečanje proizvodnje.

Povprečni mesečni OD je znašal v tričetrtletju 4.275 din bruto ali 3.061 din neto na zaposlenega z upoštevanjem skupnih OD na delavca izračunanega iz opravljenih ur. Povprečni OD je večji za 28% od lanskega tričetrtletnega povprečja.

VOJNIKA

Stanko Žagar — vodja hranilnice in posojilnice — mi je predlagal, da bi ob 31. oktobru — dnevu varčevanja — obiskala vsaj enega kooperanta, ki se preusmerja in gradi hlev iz svojih in naših sredstev. Odločila sva se za območje ZE Vojnik. Inženir Zvonko Tanc — programer za preusmeritev kmetij na vojniškem in celjskem področju — naju je popeljal v Loko nad Dobro k Francu Pogladiču.

Nikogar ni bilo doma. Z njive nas je opazila gospodinja in prišla pred nov hlev. V hlevu so že montirana stojišča za 12 molznic in 11 pitancev.

»Velike težave nam dela slaba cesta in oddaljenost. Saj je po bližnjici z Dobrne dobre pol ure hoda. Zato obrtniki ne pridejo radi. Hlev bi bil že gotov, če bi vsi delali in prihajali kot obljublajo. Ko so tu, so zelo pridni in veliko naredijo. Trenutna naša največja skrb je jama za gnojevko. Nekateri nam svetujejo, naj jo izkopljejo pod kozolcem, drugi pa naj jo zabetoniramo na spodnji strani kozolca. Po večini nasvetov sodeč, se bomo odločili za jama na spodnji strani kozolca, saj bo za 30m³ manj izkopa in še delo bo lažje«, je povedala gospodinja.

Gospodarja ni bilo domov, ker je šel v Dobro za zidarjem. Hlev smo si ogledali. Zgrajen je

izključno iz lastnih sredstev in sredstev naše hranilnice in posojilnice. Stoji na lepem prevalu okrog 250 m nad dolino in 500 m nad morjem. Letos je že zapadel prvi sneg sredi oktobra. Izabela ne bo vsa dozorela, vinske moštнице pa so polne kot brinje in čakajo primeren čas za prešanje.

Po besedah prijetne gospodinje še morajo marsikaj postoriti. Najprej bi radi predstavili živino iz dotrajanega hleva v nov. Za jama gnojevko prideta na vrsto še zajetje za vodo in silos, izpopolniti pa bodo morali tudi linijo za spravilo sena.

Gospodarja smo srečali na cesti proti Dobro. Kar tu se je tov. Žagar Stane pogovoril z njim o kreditnih pogojih in drugih zadevah okrog gradnje. Tovariš Tanc pa mi je povedal, da imajo na področju zadržane enote Vojnik 24 kmetij v preusmerjanju. Preusmerila sta se šele Mirko Skočir iz Strmca in Avgust Kováč iz Arclina, devet jih pa dokončuje. Preusmerjali bi lahko še več, a so gospodarstva premajhna za tako visoko investicijo. Resno bo treba razmišljati o združevanju gospodarstev.

Na celjskem območju naju je tov. Anton Bobnič popeljal k Francu Cencelj v Tremarje, kjer smo si skupno ogledali hlev za 48 pitancev. Šestnajst pripravljanih za oddajo je privezanih, ostali pa so v boksih po starostnih skupinah. Letno oddajo 4 x 8 pitancev v zakol. Kooperant Cencelj ima celotno linijo spravila silaže in 3 silose po 90m³. Za tako veliko čredo ima komaj 6,5 ha obdelovalne površine, zato jemlje zemljo v najem, najraje pa bi je še kak hektar dokupil. Tudi na tem posestvu je bila adaptacija hleva in preusmerjanje storjeno s pomočjo služb podjetja Hmezad.

Dragi bralci, svetujte mi koga naj obiščem in kaj naj napišem, da vam bo všeč.

Lep pozdrav

Urednik

TOZD so dosegle OD in povprečne OD kot kaže tabela.

TOZD	Bruto OD v 1000 din	Indeks 1.—9.75 plan 75	Povpr. neto OD	Povpr. bruto OD	Indeks 1.—9.74
1. Kmet. Zalec	23.599	68	2.910	3.989	124
2. Kmet. Smarje	6.061	70	2.971	4.122	131
3. Kmet. Il. Bistr.	6.350	75	2.695	3.773	123
4. Kmet. Radlje	2.863	76	2.252	3.119	114
5. Sadjar. Mirošan	1.148	59	3.208	4.356	128
6. Vrtnarstvo	3.523	65	2.995	4.186	129
7. Kooperacija	6.885	72	3.403	4.737	129
8. Mesnine	17.732	72	3.037	4.284	130
9. Mlekarna	5.881	72	3.106	4.435	127
10. Mešalnica krmil	1.113	59	3.342	4.676	130
11. Hmezad	2.865	54	3.372	4.747	132
12. Strojna	5.108	63	3.060	4.324	123
13. Gradbeništvo	4.160	70	2.752	3.884	142
14. Gostinstvo	3.243	80	2.779	3.933	132
15. Združ. hladilnica	499	50	3.043	4.193	127
16. Notranja trgovina	2.881	61	3.696	5.215	
17. Skupne službe	5.755	73	4.028	5.689	

Skupaj kombinat					
HMEZAD	93.316	69	3.061	4.275	128

STRUKTURA OD

OD tega obdobja sestavljajo posamezne vrste OD v naslednjem razmerju:

	Znesek v 1000 din	Delež v %	
		1975	1974
— OD za učinkoviti čas in nadomestila	79.691	85,4	85,3
— Boleznine	1.482	1,6	1,2
— Dopolnilno delo	7.146	7,7	8,1
— OD po pogodbah o delu	4.998	5,4	5,3

Čeprav znižujemo delež dopolnilnega dela, ne uresničujemo zastavljenih ciljev tako, kot smo si jih začetali. Za vse leto 1975 smo planirali 5.520 dinarjev dopolnilnega dela. V tem obdobju pa smo dosegli že 7.146 tisoč din.

TOZD in delovna skupnost skupnih služb pa izkazuje naslednjo strukturo OD:

Struktura OD: OD TOZD = 100

TOZD	Efek. delo in nadomest.		Boleznine		Dopol. delo (nadure)		OD po pog.	
	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%
KŽ	17.589	74,5	277	1,2	2.636	11,2	3.097	13,1
KŠ	5.517	91,0	82	1,3	64	1,1	398	6,6
KR	2.403	83,9	30	1,0	—	—	430	15,0
SM	942	82,1	24	2,1	36	3,1	146	12,7
VR	3.096	87,9	80	2,3	207	5,9	140	4,0
KO	6.081	88,3	46	0,7	283	4,1	475	6,9
ME	15.721	88,7	450	2,5	1.431	8,1	130	0,7
ML	4.644	79,0	67	1,1	1.170	19,9	—	—
MK	1.031	92,6	41	3,7	41	3,7	—	—
HM	2.761	96,4	60	2,1	44	1,5	—	—
ST	4.714	92,3	83	1,6	285	5,6	26	0,5
GR	3.571	85,4	92	2,2	465	11,2	32	0,7
GO	2.967	91,5	57	1,8	216	6,7	3	—
ZH	413	82,8	—	—	18	3,6	68	13,6
NT	2.756	95,7	35	1,2	70	2,4	20	0,7
SS	5.508	95,7	58	1,0	156	2,7	33	0,6

Pregled kaže delež posameznih vrst bruto OD v skupnih OD TOZD.

NETO OD PO KVALIFIKACIJSKIH SKUPINAH

V nakazanih pregledih smo ugotovili, da povečujemo maso OD, da povečujemo povprečje OD na uro dela v TOZD; da nam nekatere vrste OD naraščajo mimo zastavljenih okvirov; na kraju pa dodajamo še pregled kakšni so bili povprečni mesečni OD v treh četrtinah letošnjega leta po posameznih kvalifikacijskih skupinah. V skupinah so zajeti samo redno zaposleni delavci razporejeni po dejanski kvalifikaciji. Povprečje zajema izplačila ne glede na število opravljenih ur.

CVETLIČARNA V NOVI OBLEKI

TOZD VRNARSTVO je v Stanetovi ulici v Celju obnovila notranjost cvetličarne. V že tako majhnem prostoru so z namestitvijo polic dosegli večjo preglednost in za kupca lepše okolje.

Tabela: Povprečni mesečni neto OD po kvalifikacijskih skupinah

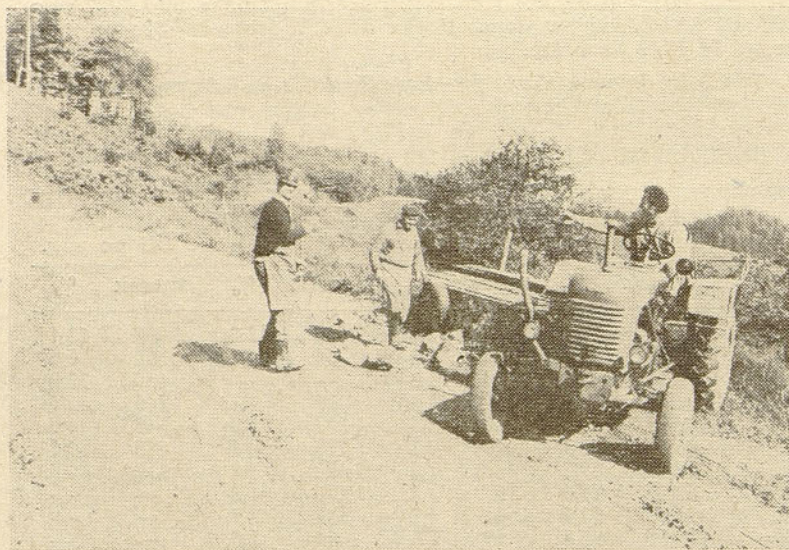
POVPREČNI MESEČNI NETO OD NA DELAVCA
v času od 1. 1. — 15. 9. 1975

Organizacijska enota	NK	PK	IKV	IKV'	KV	VK	SSI	VISI	VSI
1. Kmet. Zalec	2.706	3.032	3.376	3.579	3.779	4.510	4.548	5.970	6.359
2. Kmet. Šmarje	2.377	2.502	2.728	3.198	2.991	3.599	3.983	4.708	4.400
3. Kmet. Radlje	2.752	2.729	3.335	—	2.848	4.129	2.699	4.357	6.225
4. Sadjar. Mirosan	2.078	2.389	3.259	—	3.670	4.165	—	—	6.225
5. Vrtnarstvo	3.262	2.613	3.563	3.930	2.827	4.111	4.672	5.256	5.152
6. Kooperacija	1.957	2.782	3.812	2.959	3.440	4.291	4.012	5.117	5.550
7. Mesnine	2.198	2.558	3.005	3.653	3.307	3.964	4.161	4.357	5.303
8. Mlekarna	2.487	3.043	4.434	3.089	4.160	4.803	3.930	4.732	4.972
9. Mešalnica krmil	2.046	2.266	3.042	4.362	3.958	—	—	—	5.907
10. Hmezad	—	2.271	2.460	2.852	3.056	3.554	3.638	4.658	4.821
11. Strojna	2.386	2.993	3.369	4.541	—	3.908	4.224	5.966	5.180
12. Gradbeništvo	2.093	2.640	2.880	—	2.988	4.220	4.171	5.378	—
13. Gostinstvo	2.225	2.418	3.133	2.668	3.333	3.545	4.573	—	—
14. Združ. hladilnica	—	—	—	4.142	3.547	4.019	—	—	5.873
15. Notranja trgov.	2.217	3.349	3.506	3.981	3.840	4.148	3.981	5.824	5.294
16. Skupne službe	1.764	2.561	3.719	3.789	3.556	3.053	3.706	5.924	5.770
SKUPAJ	2.313	2.740	3.243	3.514	3.345	3.945	3.997	5.284	5.604

Opomba:

- NK — nekvalificirani delavci
 PK — priučeni delavci
 IKV — priučeni delavci z interno kvalifikacijo — neposr. del.
 IKV' — priučeni delavci s tečajji — režijski delavci
 KV — kvalificirani delavci — neposredni delavci
 VK — visokokvalificirani delavci
 SSI — delavci s srednjo strokovno izobrazbo
 VISI — delavci z višjo strokovno izobrazbo
 VSI — delavci z visoko strokovno izobrazbo

Ob pregledu osebnih dohodkov za preteklo obdobje ugotavljamo, da smo OD povečali več kot smo načrtovali. Porast OD na zaposlenega kaže, da smo z osebnimi dohodki šli skladno s porastom življenjskih stroškov za to obdobje. Večina proizvodnje še ni zaključena. Zavedati se moramo, da so naši cilji v tem letu in vsa prizadevanja za stabilizacijo usmerjena v to, da se lahko povečujejo OD v skladu s produktivnostjo. Naloga vseh delavcev pa je in posebej še vodilnih v TOZD, da povečanemu vložnemu delu ustvarimo ustrezno večjo proizvodnjo, boljši finančni rezultat

Cesta iz Dobrne do Lok je bila zelo izdelana. Zato ni nič čudnega, če so luknje na njej porzle tudi takšne skale. Marljivi uporabniki ceste so pljunili v roke, na cesto navozili gramoz in skale, vse lepo razbili in poravnali ter si tako zopet omogočili hitrejši in lepši prevoz, svoje lepe kraje pod Kozjakom pa približali miru željnim izletnikom

Glasilo Hmeljar izdaja delavski svet podjetja »Hmezad« Zalec. Širši družbeni organ glasila sestavljajo: predsednik Drago Zlender, člani: Stefka Lešar, Ivan Vodlan, Jože Rojnik in Ivan Rehar. Ureja uredniški odbor: predsednik Anton Gubenšek, dipl. inž., in člani: Janez Luževič, dipl. inž., Bogdan Pugalj, dipl. inž., Vinko Strašek, pravnik, in Miljeva Kač, dipl. inž., urednica strokovne priloge za hmeljarstvo. — Glavni in odgovorni urednik Vili inž. Vybihal. — Uredništvo je v podjetju »Hmezad« v Zalcu, Ulica žalskega tabora 1 — Glasilo izhaja enkrat mesečno v 5.000 izvodih. — Letna naročnina 36 din. — Tisk in bliskavi AERO, kemična, grafična in papirna industrija Celje. — Po mnenju Sekretariata za informacije pri Izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije, št. 421-1/72 z dne 18. 2. 1974 je Hmeljar prost davka od prometa proizvodov.

V 79. letu nas je za vedno zapustil naš zvesti in dolgoletni kooperant

IVAN BREŽNIK

iz Kasaz pri Petrovčah

Rodil se je 15. 6. 1896 na kmetiji v Kasazah. Že v rani mladosti je vzljubil zemljo in delo na kmetiji, kateri je ostal zvest vse do zadnjih dni. Bil je dober in napreden kmet, ki je sledil razvoju časa. Svoje življenje je posvetil marljivemu delu na kmetiji.

Poznamo ga kot dobrega in vztrajnega delavca in še boljšega tovariša. Po naravi je bil miren in plemenit.

Zaradi naprednega mišljenja ga ob ustanavljanju prvih KDZ srečamo v organih upravljanja. Od takrat in vse do danes je ostal zvest član in kooperant ZE Petrovčeh.

Bil je član ZB, saj je v času NOB dal tudi svoj prispevek. Zaradi svojega mirnega značaja so ga imeli ljudje radi. Kooperacija ZE Petrovčeh je z njegovo smrtjo izgubila zvestega sodelavca. Vsi, ki smo ga poznali, ga bomo ohranili v lepem spominu.

ZE Petrovčeh

Vremenski PREGOVORI

Če na mrtvih dan dežuje, zamete pozimi oznanjuje. Katarina nam ne laže: po sebi januarja vreme kaže. Sneg na Andreja — sto dni leži in žita mori.

Malo iskrenosti je nevarno, mnogo iskrenosti pa je usodno. V ljubezni je lahko vse resnica in vse laž.

Človek bi moral več vedeti o lastni deželi, preden gre v tujino.

Staranje je edini način, da dolgo živimo.

Vsaka kuharica bi morala vedeti, kako se upravlja država, predvsem pa bi morala znati kuhati.

— Nehaj, tovariš, to je točka RAZNO in ne PRAZNO!

HMELJAR

Hmeljar izdaja delavski svet kombinata »Hmezad« Zalec — Ureja uredniški odbor: Anton Gubensek, dipl. kmet. inž. — predsednik, in člani: Jože Rojnik, kmet, Janja Košir, dipl. tehnolog, Janez Luževič, dipl. kmet. inženir Bogdan Pugelj, dipl. kmet. inž., Vinko Strašek, pravnik, in Miljeva Kač, dipl. kmet. inž. — urednica strokovne priloge. Glavni in odgovorni urednik inž. Vili Vybihal. — Uredništvo je v kombinatu »Hmezad« v Zalcu, Ulica žalskega tabora 1 — Glasilo izhaja enkrat na mesec v 5.000 izvodih. — Letna naročnina 36 din. — Tisk in klišej AERO, kemična, grafična in papirna industrija Celje. — Po mnenju Sekretariata za informacije pri Izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije, št. 421-1/72 z dne 18. 2. 1974 je Hmeljar prost davka od prometa proizvodov.

1975/5

PRILOGA HMELJARJA

VPLIV RAZLIČNIH AGROTEHNIČNIH UKREPOV NA FIZIKALNE LASTNOSTI TAL V HMELJIŠČIH

DOLINAR Milan, dipl. ing. agr.
WAGNER Tone, dr. mg.
OSET Franc, kmet. ing.

UDK 633.819:631.41:631.54

Racionalizacija dela v proizvodnji hmelja nam je povečala uporabo strojev v hmeljiščih. Povečan in pogostejši pritisk traktorja in priključkov (tsroji za rez hmelja, težke škropilnice, strojno obiranje itd.) pa škodljivo vpliva na fizikalne lastnosti tal. Posebno slaba zračnost in struktura tal sta pogosto dejavnika, ki zmanjšujeta pridelek. Organska gnojila postajajo draga, saj njih proizvodnja ni interesantna za sodobno živinorejo. Organska snov, ki je pomemben dejavnik pri popravljanju fizikalnih lastnosti tal, bo potrebno nadomestiti z različnimi posevki za podor in z mulčenjem. Kakšen je njihov vpliv na fizikalne lastnosti tal, skušamo ugotoviti s to večletno raziskavo po metodi poljskega poizkusa. Posredovali vam bomo rezultate iz leta 1974.

V poizkusu imamo 4 različne postopke v 3 ponovitvah:

- Površina posejana s travno mešanico
- Površina posejana z meliorativko Perko
- Površina obdelovana in gnojena s hlevskim gnojem in mineralnimi gnojili
- Površina obdelovana in gnojena samo z mineralnimi gnojili

Poskusna parcela je široka 7,2 m, dolga 203 metre in meri 1461 m². Površina poskusa je 17532 m². Poizkus je postavljen pasasto zaradi lažje obdelave in strojnega obiranja. Poskusna parcela sestoji iz 4 vrst hmelja, od katerih sta 2 mejni, a srednji dve služita za kontrolo prideleka. V vrsti je 156 rastlin, razdalja sajenja je 240 × 130. Poizkus je sestavljen v polnorodnem hmeljišču Kombinata Hmezad v Šmarjeti pri Celju. Sorta je savinjski golding.

Leto 1974 je bilo eno manj ugodnih za rast hmeljne rastline. April je bil razmeroma suh in topel, maj in julij pa sta bila deževna in hladna.

Vremenski podatki (Inštitut za hmeljarstvo Zalec)

April Maj Junij Julij Avgust

Povprečna mesečna temperatura v °C	9,40	14,33	16,77	19,90	20,57
Vsota padavin mm	26,5	82,7	226,9	95,8	110,8

Tla, kjer je poizkus, so aluvialna, srednje globoka in peščeno ilovnata.

Opis profila:

A₀₁ hor. 0—18 cm je rjav, rahel, drobljiv, grudičaste strukture, ilovnate teksture, dobro propusten, humozen in zračen.

AB₁ hor. 18—32 cm rjav, gost, drobljiv, debelo grudičaste strukture, peščeno ilovnate teksture, slabo humozen, brez skeleta in propusten.

B₂ hor. 32—74 cm svetlo rjav, gost, drobljiv do lomljiv, peščeno ilovnate teksture, nehumozen, zračen in propusten.

B_{3c} hor. 74—106 cm rjav, gost, lomljiv, peščeno glinasto ilovnat, rahlo skeleten, odstotek skeleta 5 cm.

C hor. 106 cm dalje prod in pesek rahlo pomešan z zemljo.

Površina tal je izenačena, brez prodnatih ali zamočvirjenih mikrodepresij. Tla so nevtralne realcije, dobro založena s fosforom in kalijem in srednje humozna.

Rezultati kemične analize tal pred postavitvijo poizkusa.

Globina	pH	P ₂ O ₅ v mg/100	K ₂ O gr	% humusa po Koltzmannu
0—20 cm	6,90	31,0	28,3	2,48

Oskrba poizkusa

Poleg osnovnega gnojenja smo spomladi do gnojili na postopkih A in B (trava in repica) še z 200 kg KAN-a/ha. Nato smo konec maja poizkus zasejali. Postopek A smo zasejali s 100 kg/ha travne mešanice. Sestav trav je bil: trpežna ljujka 20 %, rdeča biljnica 30 %, travniška biljnica 30 % in pasji rep 20 %. Postopek B je bil posajen s 25 kg/ha meliorativke Perko. Postopek C smo pognojili z 200 g hlevskega gnoja po ha in mineralnimi gnojili. Postopek D je bil gnojen le z mineralnimi gnojili brez hmeljskega gnoja.

Oskrba rastlin je bila kot v proizvodnih nasadih hmelja. Zatravljeni postopek smo 2-krat pokosili v vegetaciji hmelja, a na postopku B smo pustili nemoten in bujen razvoj zasajene meliorativke.

Fizikalne lastnosti tal

Spomladi so bili na poskusnem polju skopani trije profili pravokotno na vrsto hmelja, kjer smo ugotavljali fizikalne lastnosti tal.

Gostoto tal smo merili z žepnim penetrometrom (soil packed penetrometer) do globine 40 cm in v razdalji od 0—120 cm od vrste. (0 točka hmeljnega štora v vrsti.) S tako razporeditvijo meritev je bila zajeta polovična medvrstna razdalja, v kateri smo ugotovili razlike v gostoti tal pri šturu, v kolesnici traktorja v sredini med vrstami. Ker tla v hmeljišču niso enako

ravna, marveč valovita zaradi osipanja, smo vzeli za ničelno točko začetka vseh meritev višino hmeljskega štora. Gostota tal spomladi 1974 je bila naslednja: Tla so rahla, nad ničelno točko in 5 cm pod njo, ker je bila gostota 0,60—1,10 kg/cm². Do 15 cm globine je gostota naraščala, kjer je dosegla 3,20—4,30 kg/cm². Najgostejši sloj je bil na oddaljenosti 30—70 cm od štora v kolesnici, kjer je bila gostota 3,9—4,40 kg/cm², v sredini med vrste pa do 3,50 kg/cm². Z globino pod 30 cm se gostota zmanjša in znaša v globini 40 cm le 2,20—2,60 kg/cm².

Ob merjenju gostote tal so bili vzeti tudi vzorci zemlje za določitev trenutne vlage. Povprečni odstotek vlage v tleh je bil od 24,50 % —27,64 %.

Zračnost, kapaciteta za vodo in poroznost smo ugotavljali v naslednjih globinah: Pri +10 cm na ničelni črti, pri 25 cm in 35 cm globine in to v vrsti v kolesnici in v sredini med vrste. V vrsti smo ugotavljali navedene lastnosti tudi v osutem grebenu (+10 cm).

Rezultate podajamo v tabeli

Mesto vz. vzorca	Globina v cm	Kapaciteta za vodo	Poroznost	Zračnost
V vrsti	+10	37,48	56,34	18,85
	0	41,00	49,79	8,79
	25	40,03	43,75	3,72
	35	40,54	46,63	6,09
V kolesnici	0	41,74	46,49	4,75
	25	39,02	41,83	2,81
	35	38,94	44,05	5,11
V sredini medvrste	0	41,23	50,70	9,47
	25	40,16	45,34	5,18
	35	41,28	45,89	4,61

Določitev zračnosti kažejo podobno sliko kot meritve gostote. Najmanjša zračnost je v globini 25 cm v kolesnici —2,81 % in v vrsti pri šturu —3,72 %. V globini 35 cm je odstotek zračnosti tal zelo podoben, tako v vrsti kolesnice in v sredini medvrste.

Opazovanja med vegetacijo

Poizkus je bil med vegetacijo večkrat opazovan. V mesecu juniju je bila hmeljna rastlina zelo neizenačena. Posajena travna mešanica je bila 18. julija visoka +25 cm, meliorativka Perko pa 40 cm.

Prvič smo kosili travo 25. julija. V sredini avgusta je bil postopek A poškopljnjen v vrsti s herbicidom, ki je uspešno uničil plevel in trave v vrstah hmelja.

V avgustu smo ugotavljali pridelek zelene mase posevka Perko, in na vzorcih ugotavljali razraslost korenin. Vzorci so imeli Ø 20 cm in

globoki 50 cm. V tem volumnu smo ugotavljali število korenin, njihovo dolžino in debelino. Ugotovili smo od 5—11 korenin, katerih dolžina je znašala od 9,8—29,3 cm. Debelina korenin je bila od 3,1—7,1 mm, a teža od 0,05—1,25 dkg.

Pridelek hmelja

Pred obiranjem smo vsa sadilna mesta ocenili na videz rastline od 0—5 točk in prešteli morebitna prazna mesta.

Hmelj smo obirali 26. in 27. vagusta. V času obiranja nas je močno motilo slabo vreme in razmočen teren. Na postopkih C in D so se kolesa traktorja močno urezovala v tla in puščala za seboj globoke tire, dočim na postopkih A in B, ki so posajeni s travami in Perkom, ni bilo urezovanje kolesnic in tako je bilo spravilo hmelja mnogo lažje. Obirali smo strojno s strojem Jugo Bruff z vsake parcele po dve vrsti, to je 312 rastlin. Z vsake obrane parcele so bili vzeti vzorci svežega hmelja in pri njih je bil določen odstotek vlage. Težo svežega hmelja smo preračunali na težo suhega z 11 % vlage. Podatke o pridelku podajamo v tabeli 3.

Postopek — ponovitev	Pridelek svežega hmelja kg/parceto	Pridelek suhega hmelja v kg/ha
A I/1	628,52	1,501
A II/1	644,64	1,540
A III/1	455,06	1,302
A Povprečje		1,448
B I/2	489,66	1,169
B II/2	605,06	1,445
B III/2	513,92	1,227
B Povprečje		1,280
C I/3	509,08	1,216
C II/3	693,00	1,605
C III/3	567,08	1,354
C Povprečje		1,392
D I/4	510,60	1,219
D II/4	642,44	1,534
D III/4	701,74	1,680
D Povprečje		1,478

Med posameznimi ponovitvami nastopa precejšnja variabilnost, zato so povprečni podatki o pridelku manjše vrednosti. Kljub temu lahko ugotovimo, da na postopku A — zatravljeno ni nastopilo zmanjšanje pridelka, a postopek B — meliorativka Perko je dala najnižji pridelok. Šele večletni podatki bodo dali sliko o vplivu postopkov na pridelok hmelja.

KAKO SMO HMELJARILI V LETU 1975

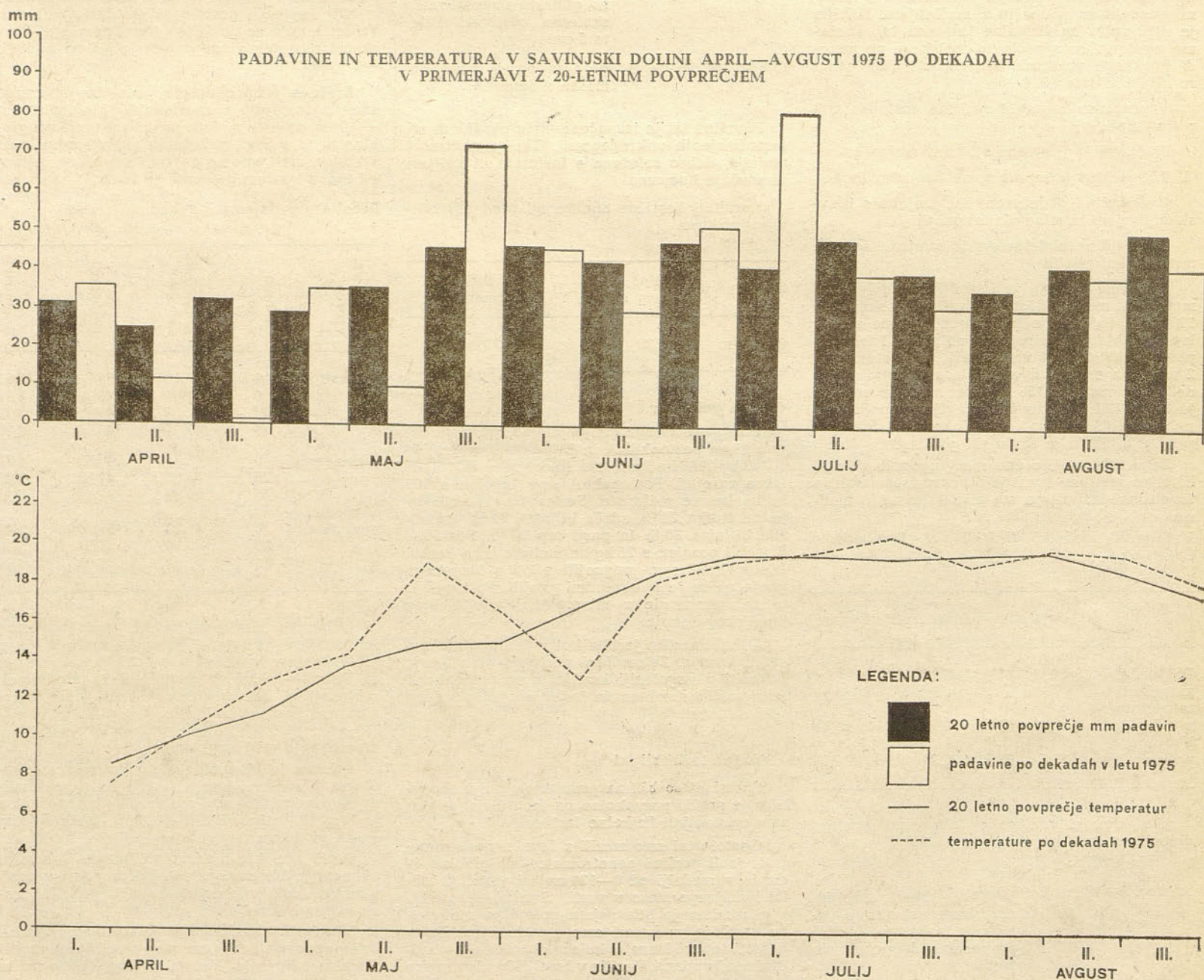
KAČ Miljeva, dipl. ing. agr.

Že več let v hmeljarstvu ne gre tako kot želimo. Pridelki so premajhni, stroški preveliki in cena neustrezna. Da bi se stanje izboljšalo, je potrebno vsaj enega izmed teh dejavnikov spremeniti. Cene oblikuje borzno tržišče in na nje nimamo vpliva. Tudi če bi z novo tehnologijo bistveno zmanjšali stroške proizvodnje v

današnjem stanju, ko cene reprodukcijskem materialu neprestano rastejo, ne moremo sanirati položaja. Uvajanju čim bolj racionalne tehnologije bi morali dodati še uspešno prizadevanje za zvečanje pridelka če bi se hoteli odločilno premakniti z mrtve točke.

Povečati pridelok pa je v sedanjih okolišči-

nah zelo težko. Kakor je bilo v sorazmerno kratkem času po vojni mogoče z organizirano strokovno in pospeševalno službo dvigniti pridelok od komaj 10 q/ha za 30 do 50 odstotkov, tako se naprej kot kaže ne moremo premakniti. Nasprotno, če sodimo po pridelkih v zadnjih letih bi celo lahko rekli, da nazadujemo.

Vzrokov za takšno stanje je precej: kvaliteto ročno delo, zaradi pomanjkanja delovne sile vse bolj nadomeščajo stroji, ki ne le da delikatna strokovna dela (rez!) mehanično opravljajo in s tem večajo odstotek obolelih rastlin, ampak ob pomanjkanju organskih gnojil temeljito slabšajo strukturo tal; velike količine gnojil, zmanjšujejo odpornost rastlin in tako neredko prav v najbolj rodnih nasadih poberejo boleznin in škodljivci velik del pridelka; vse bolj se uveljavlja strojno obiranje, pri katerem je — posebno pri za strojno obiranje neprimeri sorti kot je golding — prevelik odstotek plev in še drugi manj važni dejavniki.

Vremenski pogoji v letošnjem letu so bili za razvoj hmelja manj ugodni, nadvse ugodni pa za razvoj boleznin, zlasti peronospore in zato so se rak — rane našega hmeljarstva še posebno jasno pokazale. Prav je, da se nad njim zamislimo in se obogatimo vsaj z izkušnjami.

Na kratko si oglejmo letošnje vremenske pogoje v Savinjski dolini v času hmeljne vegetacije (april — avgust).

Na prvi pogled — če bi upoštevali samo povprečne temperature — bi dejali, da je bilo letošnje poletje precej normalno — povprečno (0,04 °C nad 20-letnim povprečjem). Če pa primerjamo posamezne dekade med seboj, vidimo, da se je temperatura v drugi polovici maja krepko dvignila nad povprečje (za 4 °C) in skušala to v prvi polovici junija popraviti, ko je skoraj toliko padla pod povprečje, na kar se je z manjšimi odstopanji prav tako kot v aprilu držala zlate sredine. Visoka temperatura v maju pa je zavrla hmelj v rasti, pospešila razvoj in zmanjšala pridelok posebno v nasadih, ki so bili rezani pred optimalnim časom. Vpliv prezgodnje rezi je bil posebno občuten pri goldingu in apolonu.

Enako je s padavinami: če jih pogledamo količinsko, bi dejali, da je bilo leto 1975 poleti

prej sušno kot mokro (25 mm pod 20-letnim povprečjem). Če pa pogledamo razporeditev dežja, vidimo, da so bile padavine lepo razporedjene skozi vso poletje. Bolj sušni sta bili dve dekadi v aprilu in maju, dve pa nadpovprečno deževni konec maja in v začetku junija, torej skoraj idealna razporeditev padavin, tako da je bilo pričakovati velik pridelok tudi na lahkih tleh. Na žalost pa ni bilo dovolj dežja le za hmelj, ampak tudi za razvoj peronospore. Da je temu res tako, je razvidno iz diagrama, ki kaže kakšni so bili pogoji za razvoj peronospore v letih 1971, 1974 in 1975 (po Pejmlu in Peterliku). Pejml in Petrlik ustrezno upoštevata dnevno temperaturo, relativno vlago, padavine in dni brez dežja v formuli

$$I = \frac{100 + \left\{ [10^\circ (t - 15)] + 2[(R - 60) + r] \right\}}{S}$$

t = srednja dnevna temperatura v °C
R = srednja dnevna relativna vlaga v %
r = padavine v mm
S = dnevi brez dežja

Dnevi, v katerih je izračunana vrednost nad 500, so za razvoj peronospore ugodni, nad 1000 pa izredno ugodni. Kot je razvidno iz diagrama v letu 1975 po 10. juniju ni bilo več dni, v katerih se peronospora ne bi mogla več razvijati. Iz diagrama se jasno vidi, da je bilo leto 1975 veliko ugodnejše za peronosporo od leta 1974, da ne govorimo o primerjavi z letom 1971.

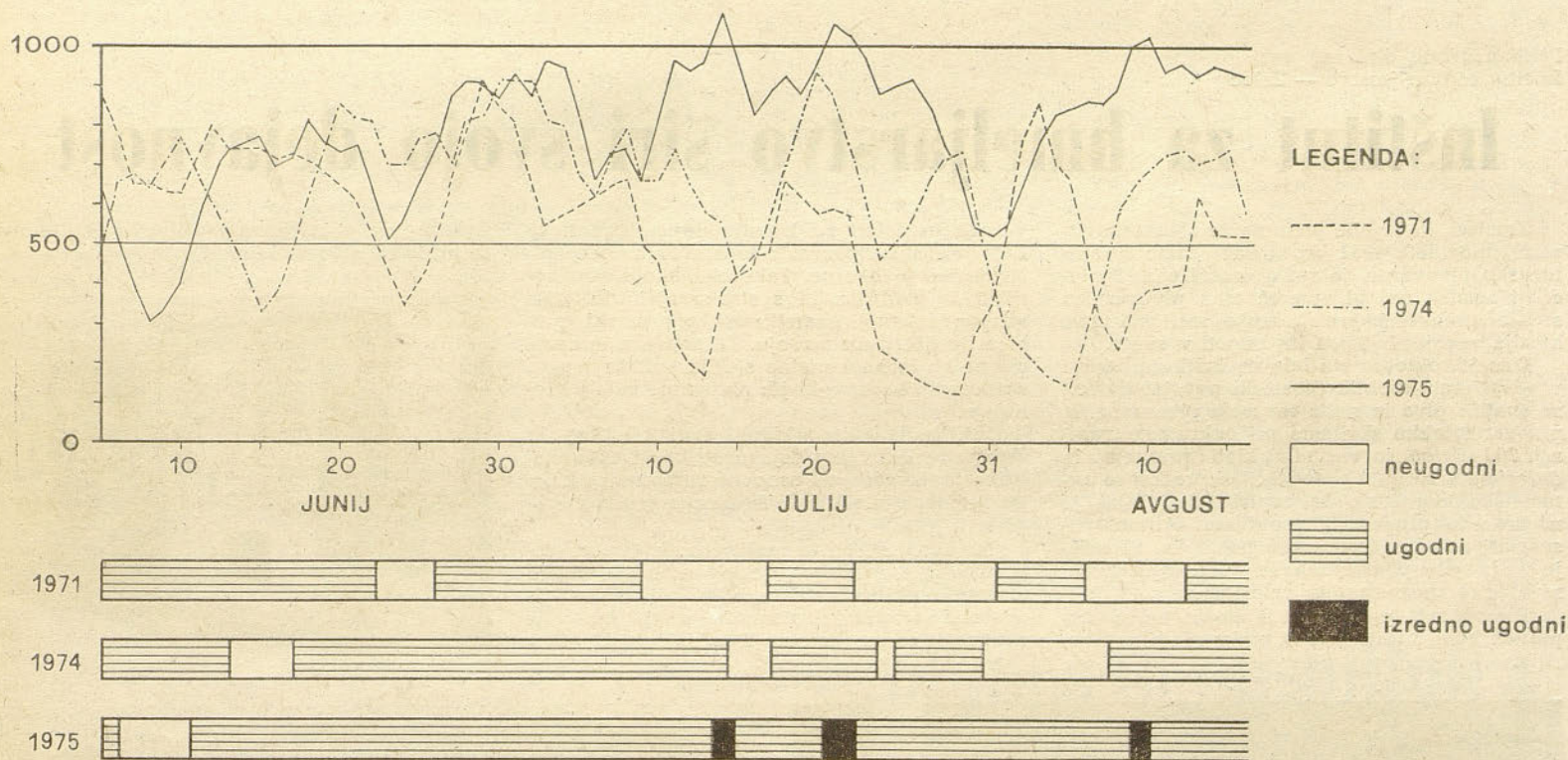
S peronosporo smo imeli v letu 1975 veliko dela. Taki vremenski pogoji, kot so bili letošnji, zahtevajo, da občutljivejše sorte (atlas, ahil) škropimo proti peronospori vsakih 8—10

dni, ali z drugimi besedami 12—15-krat letno. Zelo malo je hmeljarjev, ki so se tega dosledno držali. Najpogosteje sta bila atlas in ahil škropljena le 6—7-krat. Da je bila nesreča še večja, tudi ta škropljenja niso bila vedno opravljena v optimalnem času. Često je prav takrat, ko bi bilo nujno škropiti, tako namočilo, da ni bilo mogoče s težkimi traktorji v obdelana hmeljišča. Neredko smo bili letos priče za naše razmere redkim prizorom, da so vlekli škroplnilico dva ali trije traktorji. Na težjih zemljah so hmeljišča navadno bujnejša. Prav tu pa je bilo škropljenje zaradi mokrih tal najbolj oteženo. Pre bujen hmelj je bilo letos izredno težko ohraniti zdrav. Hmeljarji, ki so lepo oskrbovali hmelj, so pa ga nemara preveč gnojili, ali pa napeljali preveč mladice na oporo, so imeli zaradi izpada ob cvetenju precej manj hmelja, kot so ga pričakovali ali kot nasadi, ki so spočetka prav slabo kazali.

Sleherna napaka pri škropljenju proti peronospori je imela za posledice rjavenje storžkov. Rezultat tega: redka so bila hmeljišča, kjer ni bilo obolelih storžkov in še redkejša tista, kjer so pridelali popolnoma zeleno blago, z nepretiranim škropljenjem.

V marsikaterem nasadu je peronospora porabvala stožke na strehi žičnice. Bilo pa je tudi nekaj hmeljišč, kjer so storžki porjavili po vsej dolžini rastline. Največ takih nasadov je bilo opaziti pri pridelovalcih, ki po pogodbi sami škrope. Na srečo je takih pogodb malo; kažejo pa na dvoje: malozmogljive privatne škroplnilnice so za leta, ko so pogoji za pojav boleznin ali škodljivca optimalni, prešibko in prav tako je preslabo prizadevanje in znanje hmeljarjev, kako ohraniti zdrav pridelok.

POGOJI ZA RAZVOJ PERONOSPORE V SAVINJSKI DOLINI (JUNIJ—AVGUST V L. 1971, 1974 IN 1975 (Po Pejmlu in Peterliku)

(Nadaljevanje)

KAKŠNE PREDPISE IMAJO NA BAVARSKEM ZA ZATIRANJE UVELOSTI NA HMELJU

Peti paragraf obvezuje uživalca nasada, ki je obolel za ovelostjo, da obolele in tiste rastline, ki so v neposredni sosesčini, kakor tudi tiste, ki jih je pooblaščenec zaznamoval, četudi so na videz še zdrave, nemudoma izkoplje in uniči z ognjem vse nadzemne in podzemne dele rastline. Odkrito zemljo, kjer

je lastnik izkopal bolne ali sumljive rastline, mora po navodilu in pod nadzorstvom Deželnega zavoda ustrezno in na svoje stroške z uradno priznanimi razkužili razkužiti. Prazna mesta se v istem letu ne smejo na novo zasaditi s hmeljem.

Ko se bolezen v kakšnem hmeljišču močno razširi, tako da je ves nasad kakor tudi sosednji ogrožen, lahko okrožne oblasti, na

področju, na katerem se hmeljišče nahaja, v soglasju z deželnim zavodom odredi, da mora obolelo hmeljišče izorati.

V šestem paragrafu predvideva zakonodajalec, da lahko namesto uničenja Okrožni urad v soglasju z Izpostavo Deželnega zavoda predpiše druge ukrepe proti verticiliju. Če teh uživalec hmeljišča noče prostovoljno izvršiti, lahko okrožne oblasti v soglasju z

Deželni zavod odrede ukrepe, ki jih je hmeljar dolžan izvršiti. Seveda morajo biti pri tem posamezni ukrepi točno določeni.

Sedmi paragraf obvezuje lastnika obolelega nasada, ki v določenem roku ne izvede varovalnih ukrepov, da mora dovoliti in podpirati pooblaščenca deželnega zavoda, ki nadomestilo izvede ukrepe.

Uživalec hmeljišča mora praviloma sam poravnati stroške sanitarnih ukrepov, v obolenem hmeljišču, če tega okrožna oblast v soglasju z Deželnim zavodom ne oprosti, ali če ga ne zadolži le za določen del stroškov. Seveda se stroški sanacije, kot ostali javni stroški, upoštevajo pri odmeri davkov.

V osmem paragrafu opozarjajo hmeljarje, da morajo pri obdelovanju in hoji po hmeljišču upoštevati navodila Deželnega zavoda. To velja posebno za zadostno čiščenje in razkuževanje ali zamenjavo med obdelovanjem nošene obleke, predvsem čevljev, ali pa tistih delov pri obdelavi uporabljenih strojev, ki pridejo v dotik z zemljo in vprege, posebno podkve, kopita in noge vprežne živine.

Če hočemo uporabiti dela žičnice iz izoranega za verticilijem obolelega nasada za novo hmeljišče ali za obnovo že obstoječega hmeljišča, moramo dele skrbno očistiti in razkužiti kot predpisuje Deželna postaja oziroma Izpostava. Sicer pa potrebuje hmeljar potrdilo zavoda, da ni nikakih zadržkov za uporabo starega materiala za žičnico.

Zelo velika je možnost, da prenesemo uvelost v zdrava hmeljišča z rastlino samo, z njenimi nadzemnimi in podzemnimi deli. Zato je zelo važno, da preprečimo prenašanje obolenih delov rastlin v vsaki obliki. Deveti paragraf zato predpisuje naslednje:

Če je v občini uradno ugotovljena uvelost v kakem hmeljišču, ali sum, da je neki nasad obolel, so uživalci hmeljišč te občine in če odredi okrajna oblast tudi lastniki nekaterih sosednjih občin ali celo iz vsega okraja primorani, da odpadke nadzemskih

hmeljnih delov to je trt in listja, ki nastanejo pri obiranju na parceli najkasneje do 1. decembra zažgo in s tem uničijo. Pri rezi hmeljnih trt, ki jo izvršimo nekaj tednov po obiranju, moramo zelo paziti, da odrežemo čim bliže tal.

Na isti način, to je z ognjem, morajo hmeljarji uničiti odpadke trt in listja tudi, če obirajo z obiralnim strojem.

Dolžnost hmeljarjev, da v predpisanem času zažgejo vse odpadne dele hmelja, se lahko z uredbo ministrstva za prehrano, kmetijstvo in gozdarstvo razširi na vse hmeljarsko področje.

Ce je v občini, kjer je uvelost ugotovljena, ali kjer obstaja sum, da so hmeljišča bolna, hmeljar posamezne hmeljne rastline, ali celo ves nasad izoral, je njegova dolžnost, da razen nadzemnih, zažge tudi podzemne dele rastline, torej korenine, na vsej parceli.

Z 10. paragrafom skušajo preprečiti razmnoževanje obolenih rastlin. Iz obolenih, oziroma sumljivih hmeljišč ne smejo hmeljarje v nobenem primeru jemati potaknjencev. Prav tako ne smejo iz občine, na katere področju so obolela, oziroma sumljiva hmeljišča, prodajati potaknjence iz zdravih nasadov, ampak jih lahko uporablja samo hmeljar in to na lastnem posestvu za dosajevanje. V občini, kjer je ugotovljena uvelost, ali kjer so sumljivi nasadi, se torej lahko uporabljajo sadike samo pod naslednjimi pogoji:

1. sadike morajo biti iz zdravega nasada;
2. uporabljamo jih lahko samo za dosajevanje;
3. uporabljamo jih lahko samo na lastnem posestvu.

Če se kljub predpisom protizakonito prodajajo oziroma izvažajo sadike iz občine, kjer velja prepoved, jih lahko okrajne oblasti, ki so za to pristojne, povsod kjer jih najdejo, brez ozira na to ali so že ali niso posajene, zasežejo in uničijo.

Najlažje se bolezen širi z okuženo zemljo. Zato paragraf 11 prepoveduje, da na parceli, kjer je hmeljišče obolelo z uvelostjo, ali pa je bilo sumljivo, ne smejo najmanj 10 let, računano od konca leta, v katerem je bilo hmeljišče izorano, na novo posaditi hmelja.

Pri tej strogi prepovedi lahko okrajne oblasti napravijo izjemo, če ima hmeljar hmeljišče v gospodarsko zaključenem področju in hoče to področje ohraniti. Če je — v tem primeru — le del hmeljišča obolel, drugi del pa je zdrav, izorano pa je bilo vse hmeljišče, lahko del zdravega hmeljišča zopet popolnoma ali delno zasadi z zdravimi sadikami, če zavoljo tega niso ogrožena druga hmeljišča, oziroma ostali hmeljarji.

Da se bo lahko izvajala karencna na obolenih parcelah morajo hmeljarji, ko zaprosijo za dovoljenje, da bi postavili novo hmeljišče, priložiti potrdilo občinskih oblasti, da dosedaj na tej parceli ni bilo hmelja, oziroma da je bil zadnji izoran pred 10 leti.

12. paragraf zagotavlja zdrav sadilni material. Za nove nasade se smejo uporabljati samo popolnoma zdravi potaknjenci, ki izvirajo iz zdravstveno pregledanih in potrjenih nasadov.

Če ni dovolj priznanih sadik, lahko okrajna oblast določi, iz katerih občin in nasadov se lahko vzamejo zdravi potaknjenci za nova hmeljišča. Ministrstvo za prehrano, kmetijstvo in gozdarstvo določi rok, v katerem dovoljenje za prodajo sadik iz nepriznanih hmeljišč ugasne.

Da se zagotovi točno izvajanje tega predpisa, mora vsak hmeljar, ki hoče na novo postaviti hmeljišče, navesti od kod in koliko sadik ima in dobiti dovoljenje področne postaje zavoda za gojenje in varstvo rastlin, da ne obstajajo pomisleki, glede sadilnega materiala.

Okrajna oblast ima pravico, da vsako količino protizakonito pridobljenih ali posajenih sadik zapleni in uniči.

Zadnji trije paragrafi govore o možnosti pritožbe, kaznih in veljavnosti odredbe.

Pelikan Zvone, dipl. ing. agr.
Inštitut za hmeljarstvo — Zalec

Inštitut za hmeljarstvo širi svojo dejavnost

Zamisli, ki je bila prisotna že ob ustanovitvi inštituta leta 1952, da bi imeli malo laboratorijsko pivovarno, je sedaj uresničena. Po tednji zamisli naj bi namreč taka pivovarnica služila predvsem preizkušanju različnih sort hmelja vzgojenih doma in drugod v svetu.

Dne 16. oktobra sta bila na inštitutu odprta v adaptiranih kletnih prostorih nov laboratorij za analizo piva in slada ter mala pivovarna. V pivovarni lahko skuhamo pri enkratnem varenju 20 l pivine, jo v »vrelni kleti« prevremo in dozorimo v zorilnih posodah. Vsi procesi se avtomatsko regulirajo in registrirajo. Tako je možno v tej pivovarnici proučevati oziroma pnsenmati različne tehnološke postopke, ki tečejo v »pravih« pivovarnah. Po dosedanjih izkušnjah je to »posnemanje« zelo točno.

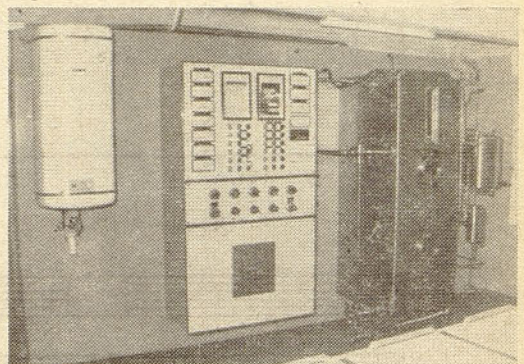
Prav zaradi te lastnosti je možno na teh napravah kontrolirati tekočo proizvodnjo v pivovarnah in delati na iskanju novih tehnologij.

Zato je inštitut pozval k sodelovanju vse jugoslovanske pivovarne. Tako bi lahko s strokovnjaki iz pivovarn in s strokovnjaki inštituta skupno reševali marsikateri pivovarski problem in delali na razvoju. Te naprave in oprema pa bo lahko koristno služila tudi za vzgojo strokovnih kadrov, ki jih pivovarne zelo potrebujejo.

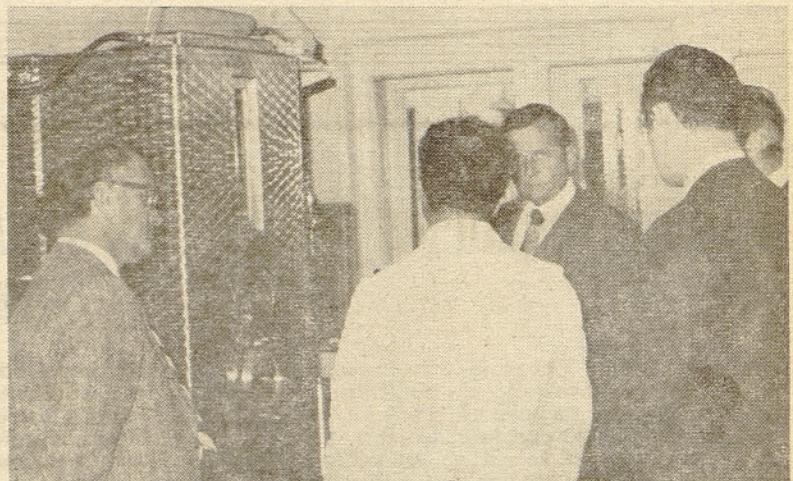
Inštitut je tako zaključil svoj delokrog, ki zajema raziskovalno dejavnost, kakor tudi analitiko proizvodov od osnovne surovine tj. hmelja, ječmena in slada do končnega proizvoda — piva.

Na zunaj se bo ta razširjena dejavnost manifestirala z razširitvijo naslova inštituta. Po sklepu kolektiva inštituta, ki je dobil tudi svoje soglasje s strani ustanovitelja tj. Poslovne skupnosti za hmeljarstvo Slovenije, se bi naj v

bodoče inštitut imenoval Inštitut za hmeljarstvo in pivovarništvo v Zalcu.

Dr. Arandelović govori ob otvoritvi pivovarne zbranim gostom

Gostje si ob otvoritvi ogledujejo malo pivovarno